

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ХОМЕНКО АЛІНА ІГОРІВНА

Допускається до захисту:

в.о. завідувача кафедри міжнародних
відносин і зовнішньої політики,
д.е.н., доцент

Лимар В.В.

«__» _____ 2024 р.

**КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Спеціальність 291 Міжнародні відносини регіональні студії та суспільні
комунікації

Магістерська робота

Науковий керівник:

Лещенко Л.В., професор кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої
політики, д. політ. н., професор

Оцінка: ____ / ____ / ____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:

Гижко А.П., к. політ. н., доцент

(підпис)

Вінниця – 2024

Хоменко А.І. Культурна дипломатія України в контексті європейської інтеграції. Спеціальність 291 “Міжнародні відносини регіональні студії та суспільні комунікації”, ОП “Міжнародні комунікації та медіація в умовах конфліктного врегулювання”. ДонНУ імені Василя Стуса, Вінниця, 2024.

У роботі розглянуто роль культурної дипломатії України як важливого інструменту європейської інтеграції, з акцентом на події після 2014 року. Проаналізовано вплив культурної дипломатії на міжнародну підтримку, збереження національної ідентичності та протидію російській агресії. Досліджено виклики, можливості та перспективи розвитку культурної дипломатії у післявоєнний період. Запропоновано стратегічні напрями для посилення її ролі у зміцненні європейського курсу України.

Ключові слова: публічна дипломатія, культурна дипломатія, європейська інтеграція України, культурна спадщина, російська агресія.

74 с. Бібліограф.: 90 найм.

Khomenko A.I. Ukraine's cultural diplomacy in the context of European integration. Specialty 291 "International Relations, Regional Studies, and Public Communications," EP "International Communications and Mediation in Conflict Resolution". Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024.

The paper explores the role of Ukraine's cultural diplomacy as a key tool of European integration, focusing on events after 2014. It analyzes the impact of cultural diplomacy on international support, the preservation of national identity, and countering Russian aggression. The study examines the challenges, opportunities, and prospects for the development of cultural diplomacy in the post-war period. Strategic directions are proposed to strengthen its role in supporting Ukraine's European course.

Keywords: public diplomacy, cultural diplomacy, european integration of Ukraine, cultural heritage, russian aggression.

74 p. Bibliography: 90 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ, СТАН ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
1.1 Теоретико-методологічні засади культурної дипломатії.....	7
1.2 Стан вивчення проблеми.....	11
1.3 Джерельна база і методологія дослідження.....	14
РОЗДІЛ 2 КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	16
2.1 Основні завдання культурної дипломатії в контексті євроінтеграції.....	16
2.2 Пріоритети культурної дипломатії у контексті європейських цінностей.....	24
2.3 Виклики та перспективи культурної дипломатії України в Європі.....	32
РОЗДІЛ 3 КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЄВРОПЕЙСЬКУ ІНТЕГРАЦІЮ.....	38
3.1 Культурна дипломатія як інструмент для формування міжнародної підтримки України.....	38
3.2 Вплив культурної дипломатії на підтримку євроінтеграційного курсу України під час війни.....	46
3.3 Стратегічні напрямки розвитку культурної дипломатії для євроінтеграції в післявоєнний період.....	50
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми. Культурна дипломатія є важливим інструментом формування позитивного іміджу держави та зміцнення міжнародних відносин. У контексті європейської інтеграції України вона відіграє ключову роль у налагодженні зв'язків із країнами Європейського Союзу, поширенні знань про українську культуру, історію та цінності, а також у залученні міжнародної підтримки. Особливого значення культурна дипломатія набула після 2014 року, коли Україна чітко визначила свій євроінтеграційний курс, а також після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році, що поставило нові виклики перед національною ідентичністю та міжнародною діяльністю держави.

Війна створила безпрецедентні загрози для культурної спадщини України, спричинивши руйнування музеїв, пам'яток архітектури, бібліотек і культурних установ. У цих умовах культурна дипломатія стає засобом не лише збереження національної спадщини, але й боротьби за міжнародне визнання України як держави, що є частиною європейської спільноти. Популяризація української культури через літературу, мистецтво, кінематограф та інформаційні кампанії сприяє руйнуванню стереотипів про Україну та формує її позитивний імідж у світі.

Актуальність теми також зумовлена зростаючим значенням культурної дипломатії у протидії інформаційній війні, яку веде Росія, та у захисті української національної ідентичності. Використання культурних проєктів для розвінчання дезінформації та зміцнення міжнародної підтримки України є одним із ключових завдань сучасної зовнішньої політики держави.

Об'єкт дослідження – зовнішня політика України.

Предмет дослідження – вплив культурної дипломатії на європейську інтеграцію.

Метою магістерської роботи є дослідження ролі культурної дипломатії України як важливого інструменту у процесі європейської інтеграції, визначення її впливу на міжнародну підтримку, збереження національної ідентичності, протидію інформаційній війні, а також аналіз викликів, можливостей і

перспектив розвитку культурної дипломатії у сучасному міжнародному контексті.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні *завдання*:

- Визначити теоретичні основи культурної дипломатії як інструменту зовнішньої політики держави.
- Дослідити вплив культурної дипломатії на євроінтеграційні процеси України, особливо в умовах сучасних викликів.
- Проаналізувати роль культурної дипломатії у формуванні міжнародної підтримки України, збереженні національної ідентичності та протидії інформаційній війні.
- Вивчити виклики, які постали перед культурною дипломатією України в умовах війни, та оцінити її адаптивність до нових умов.
- Окреслити перспективи розвитку культурної дипломатії України у післявоєнний період.
- Запропонувати стратегічні напрями для посилення ролі культурної дипломатії у зміцненні європейського курсу України.

Наукова новизна дослідження. Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі ролі культурної дипломатії України в процесі європейської інтеграції в умовах сучасних викликів, спричинених російською агресією та війною. У дослідженні вперше розглянуто вплив культурної дипломатії на формування міжнародної підтримки України в умовах повномасштабного вторгнення Росії, а також її використання як інструменту протидії інформаційній війні та збереження національної ідентичності в умовах військових загроз. У роботі запропоновано нові підходи до стратегічного розвитку культурної дипломатії України у післявоєнний період, спрямовані на посилення її інтеграції в європейський культурний простір. Також визначено виклики та перспективи використання культурної дипломатії для зміцнення європейського курсу України через співпрацю з міжнародними організаціями та європейськими партнерами. Результати дослідження доповнюють наукові уявлення про роль культурної дипломатії як важливого механізму зовнішньої

політики України, що відкриває нові можливості для її використання у сфері міжнародних відносин і публічної дипломатії.

Науково-практична значущість дослідження. Науково-практична значущість дослідження полягає у його внеску до розуміння ролі культурної дипломатії в процесі європейської інтеграції України, зокрема в умовах сучасних викликів, спричинених війною та інформаційною агресією. Отримані результати можуть бути використані для розробки стратегій і програм у сфері культурної дипломатії, спрямованих на зміцнення міжнародної підтримки України, збереження її національної ідентичності та протидію інформаційній війні. Практична цінність роботи полягає у можливості використання її висновків у діяльності державних органів, таких як Міністерство культури та інформаційної політики України, Український інститут, Державне агентство України з питань кіно, а також інших установ, що займаються популяризацією української культури за кордоном. Результати дослідження можуть бути корисними для науковців, викладачів і студентів у галузі міжнародних відносин, культурології та публічної дипломатії, а також слугувати теоретичною основою для подальших досліджень у сфері культурної дипломатії та міжнародної комунікації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки кваліфікаційної роботи були апробовані на міжнародній конференції «Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва» (17 грудня 2024 року) та під час проходження виробничої практичної підготовки в Громадській організації «Центр міжнародної безпеки».

Структура кваліфікаційної (магістерської роботи). Магістерське дослідження представлено на 75 сторінках, з яких 64 сторінки основного тексту. Складові частини роботи охоплюють основні розділи, що відповідають змісту: анотація, вступ, основна частина, висновки, бібліографічний список. Кількість найменувань у списку джерел та літератури – 90.

РОЗДІЛ 1 КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ, СТАН ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Теоретико-методологічні засади культурної дипломатії

Культурна дипломатія, як складова зовнішньої політики держав, є ефективним інструментом, який формує позитивний імідж країни, розвиває міжнародне співробітництво та сприяє обміну культурними цінностями. Вона базується на концепції "м'якої сили", яку сформулював Джозеф Най, де основою є не примус чи економічний тиск, а привабливість культури, політичних і соціальних цінностей. На відміну від традиційної дипломатії, культурна дипломатія прагне розширити вплив через культурні досягнення, мову, мистецтво, освітні програми, що дозволяє зміцнити відносини між країнами на глибинному рівні.

Культура – це сукупність цінностей, що створюють значення для суспільства, і включають як «високу» культуру (літературу, мистецтво, освіту), так і масову культуру. Ці напрямки країни намагаються демонструвати зарубіжній аудиторії в процесі культурної дипломатії. Культурна дипломатія – це головна складова публічної дипломатії, яка проявляється в інформуванні міжнародної громадськості, розвитку контактів з іншими народами в сфері освіти і культури, з метою створення привабливого образу країни за кордоном. Акторами публічної дипломатії є як державні структури і фізичні особи (професійні дипломати), так і недержавні та некомерційні організації. В умовах глобалізації взаємозалежного світу, в якому поширення технологій масової комунікації забезпечує спрощення спілкування між людьми з різних країн, роблять культурну дипломатію вкрай важливим аспектом для забезпечення міжнародного миру та стабільності.

Методологічний підхід до дослідження культурної дипломатії включає використання міждисциплінарних методів, таких як соціологічний, політологічний та культурологічний аналіз. Контент-аналіз документів,

порівняльний аналіз, аналіз офіційних джерел та міжнародних звітів є основними методами для оцінки ефективності культурної дипломатії. Ці методи дозволяють аналізувати, як культурні ініціативи впливають на європейську інтеграцію, сприяють підвищенню обізнаності про країну та формують нові культурні зв'язки.

На сучасному етапі культурна дипломатія також має потужний інструментарій у вигляді цифрової дипломатії, що розширює її можливості та дозволяє залучати нові аудиторії. Інтернет та соціальні медіа забезпечують доступ до ширших культурних обмінів, поширення інформації про культурні ініціативи, сприяючи популяризації української культури в європейському просторі. Це, у свою чергу, зміцнює позиції України як надійного партнера у процесі європейської інтеграції. [78]

Культурна дипломатія України відіграє критичну роль у процесі європейської інтеграції, адже через неї країна демонструє свою ідентичність, відмінні цінності та історичну спадщину, що єднає її з європейською спільнотою. Програми культурного обміну, виставки, мовні курси, освітні та мистецькі ініціативи, підтримка українських культурних заходів за кордоном створюють позитивне уявлення про країну та її народ.

У сучасній науці міжнародних відносин культурна дипломатія розглядається через призму різних теоретичних підходів, що дозволяє ширше осмислити її значення та функції в зовнішній політиці держав.

Згідно з теорією реалізму, культурна дипломатія розглядається як інструмент досягнення національних інтересів у конкуренції між державами. Реалісти акцентують увагу на тому, що культурна дипломатія має підкріплювати загальну міць держави, включаючи економічні й військові ресурси. Вони стверджують, що культурна дипломатія сприяє розширенню впливу на інші країни, проте її ефективність обмежена, якщо державі бракує матеріальної сили. За цим підходом культурна дипломатія є інструментом для зміцнення впливу держави у світі, водночас підпорядковуючись прагматичним цілям забезпечення безпеки та стабільності. [86]

Ліберальна теорія міжнародних відносин робить наголос на ролі міжнародної співпраці, взаємозалежності та спільних інтересів держав. Ліберали розглядають культурну дипломатію як важливий засіб налагодження співпраці й побудови довіри. Ліберали підкреслюють, що через культурну дипломатію держави можуть налагоджувати відносини не лише з урядами, а й з народами, що сприяє формуванню більш стабільного й мирного міжнародного порядку. Вони розглядають культурну дипломатію як механізм формування тривалих і стабільних зв'язків, що допомагає мінімізувати конфлікти та створює платформу для взаєморозуміння на міждержавному рівні. [86]

Конструктивістська теорія наголошує на ролі ідентичності, норм і цінностей у формуванні міжнародних відносин. З погляду конструктивістів, культурна дипломатія є засобом конструювання певного образу держави, що впливає на те, як інші держави її сприймають. Культурна дипломатія тут виступає способом поширення культурних кодів і цінностей, які формують уявлення про країну на міжнародній арені. Конструктивісти стверджують, що культурна дипломатія може змінювати й коригувати сприйняття держави, створюючи основу для побудови спільних цінностей і норм, що об'єднують держави у міжнародних організаціях, таких як Європейський Союз. [86]

Критичні підходи, включаючи постколоніалізм, аналізують культурну дипломатію як інструмент боротьби проти культурного домінування і для збереження культурної самобутності. Ці теорії наголошують на важливості культурної дипломатії для відстоювання локальних цінностей і відкидання нав'язаних стереотипів. Для представників постколоніальної теорії культурна дипломатія є засобом деколонізації, способом формування національної ідентичності та культурної автономії, а також боротьби з культурною гегемонією великих держав. Через культурну дипломатію менш впливові держави можуть доносити свій голос до світової спільноти, відстоюючи свою унікальну культурну спадщину та право на самовизначення. [86]

Такий багатогранний підхід дає змогу краще зрозуміти роль культурної дипломатії в сучасній зовнішній політиці, її здатність формувати позитивне сприйняття держави та підсилювати її позиції на міжнародній арені.

Для глибокого аналізу культурної дипломатії України як інструмента європейської інтеграції важливо використовувати комплексну методологію, що об'єднує якісні та кількісні методи. Це дозволяє охопити як змістовні, так і статистичні аспекти впливу культурної дипломатії. Основними методами, які використовуються в дослідженні, є такі:

Метод контент-аналізу дає змогу вивчити тексти офіційних документів, комюніке, культурних проєктів і заяв, пов'язаних із просуванням української культури. Наприклад, аналіз контенту медіа-проєктів чи культурних програм дозволяє виявити ключові меседжі, які Україна транслює на міжнародній арені. Важливим аспектом є аналіз державних програм, що висвітлюють стратегічні цілі культурної дипломатії, наприклад, просування української мови або культурної спадщини. Контент-аналіз також допомагає з'ясувати, як змінюються теми та акценти залежно від контексту — наприклад, під час війни акцент зміщується на культурну автономію та національну ідентичність.

Порівняльний аналіз дозволяє досліджувати ефективність культурної дипломатії України у співставленні з іншими країнами, які мають досвід європейської інтеграції через культурні ініціативи (наприклад, Польща, Литва). Даний метод дає змогу оцінити, які підходи виявилися успішними для побудови відносин з ЄС і які заходи можуть бути ефективними для України. Порівняння може включати культурні інституції, типи заходів, підтримку на національному рівні, що розкриває конкурентні переваги або проблеми у сфері української культурної дипломатії.

Вивчення кейсів дозволяє глибоко дослідити окремі успішні ініціативи, наприклад, українські культурні фестивалі в країнах ЄС, освітні проєкти або діяльність українських культурних центрів. Завдяки цьому методу можна аналізувати, як конкретні проєкти сприяють покращенню іміджу України, які аудиторії вони охоплюють та які виклики стоять перед їх реалізацією.

Використання case-study дозволяє оцінити, як саме культурна дипломатія працює в реальних умовах і який її внесок у досягнення загальних стратегічних цілей.

Для отримання актуальної та глибокої інформації про культурну дипломатію корисним є метод інтерв'ю з дипломатами, культурними діячами, представниками Міністерства закордонних справ України та експертами. Інтерв'ю та опитування дозволяють зібрати різні погляди на ефективність культурної дипломатії, окреслити її основні виклики та перспективи. Наприклад, інтерв'ю з керівниками культурних проєктів можуть дати конкретні рекомендації щодо покращення стратегій культурного обміну.

Кількісні методи, такі як аналіз статистики, дозволяють оцінити обсяги фінансування, кількість культурних заходів, масштаб охоплення аудиторій. Дані з міжнародних звітів, таких як дослідження ЮНЕСКО, звіти Європейського Союзу про культурні зв'язки або українські звіти з культурної дипломатії, дають змогу зрозуміти реальний вплив українських культурних ініціатив. Це кількісне обґрунтування доповнює якісні методи, підтверджуючи або спростовуючи гіпотези щодо впливу культурної дипломатії на євроінтеграційні процеси.

1.2. Стан вивчення проблеми

Дослідження культурної дипломатії України як складової частини її зовнішньої політики та європейської інтеграції викликає значний інтерес у науковців як вітчизняних, так і зарубіжних. Багато наукових праць присвячені аналізу культурної дипломатії в умовах глобалізації, її ролі у формуванні іміджу держави та значенню для налагодження міжнародного співробітництва. Серед дослідників, що зробили вагомий внесок у цю тему, варто виділити праці українських науковців, а також фахівців з міжнародних відносин та культурології.

Аналіз наукової літератури показує, що дослідження культурної дипломатії охоплюють кілька ключових напрямів.

Деякі роботи присвячені історії культурної дипломатії України та ролі культурних інституцій у формуванні позитивного іміджу держави. Наприклад, роботи українських дослідників аналізують внесок української діаспори у створення міжнародних культурних центрів, діяльність яких активно впливала на популяризацію української культури. [4, 5]

У світових наукових працях культурна дипломатія розглядається через концепцію «м'якої сили», яка спрямована на зміцнення відносин між державами через культуру. Відзначаються наукові праці Джозефа Ная, в яких детально розкрито вплив «м'якої сили» на формування міжнародного іміджу держав.

У цьому напрямі дослідники розглядають, як через культурні проєкти та ініціативи можна сприяти європейській інтеграції України. Зокрема, наукові дослідження наголошують на необхідності використання культурної дипломатії для формування позитивного іміджу України, адаптації до європейських цінностей та підвищення рівня взаєморозуміння між Україною та ЄС. [2]

Українська культурна дипломатія все ще перебуває на стадії формування, і дослідники наголошують на потребі стратегічного підходу, що дозволив би ефективніше реалізовувати проєкти, спрямовані на підтримку євроінтеграційних прагнень. Одним із перспективних напрямів є створення культурних інституцій, підтримка культурних заходів, організація мовних курсів і залучення української діаспори в країнах ЄС. [6]

Попри значний інтерес до культурної дипломатії України, дослідження її впливу на процес європейської інтеграції залишаються недостатньо розвиненими. Наявні наукові праці переважно зосереджуються на загальних аспектах культурної дипломатії та її ролі у формуванні іміджу держави, проте комплексного аналізу її впливу саме на європейську інтеграцію бракує. В існуючих дослідженнях недостатньо уваги приділено кількісним підходам для оцінки результативності культурних проєктів, спрямованих на підтримку європейської інтеграції України. Використання кількісних показників дозволило б обґрунтовано оцінити, як культурна дипломатія впливає на європейське суспільство і рівень підтримки євроінтеграційних прагнень України.

Ще одним важливим аспектом є дослідження цифрової культурної дипломатії як інструменту, що може значно розширити охоплення аудиторії та зміцнити зв'язки з європейською громадськістю. Використання цифрових платформ у процесі культурного обміну між Україною та країнами ЄС є важливим аспектом, який може сприяти інтеграційним процесам, але цей напрям досліджено недостатньо. Зважаючи на сучасний контекст війни, культурна дипломатія України набуває нових функцій, зокрема, мобілізації міжнародної підтримки для європейської інтеграції. Проте дослідження культурної дипломатії в умовах конфлікту та її здатності підтримувати євроінтеграційні прагнення України залишається на периферії наукових розвідок.

Окрім того, українська діаспора в країнах ЄС є важливим ресурсом для зміцнення культурних зв'язків і підтримки інтеграції, однак цей аспект культурної дипломатії потребує глибшого дослідження. Інтеграційний потенціал діаспорної культурної дипломатії в межах європейського простору залишається здебільшого поза увагою науковців. Важливим для розвитку культурної дипломатії України в інтеграційному напрямі є також запозичення успішних практик, що застосовуються іншими європейськими країнами. Комплексний порівняльний аналіз європейських стратегій культурної дипломатії для підтримки інтеграції міг би слугувати корисною базою для удосконалення української стратегії. [15]

Ці аспекти є критично важливими для розуміння ролі культурної дипломатії України в процесі європейської інтеграції, а їх недостатнє вивчення утворює певні прогалини, які можна заповнити подальшими дослідженнями. Саме завдяки поглибленню цих напрямів українська культурна дипломатія зможе стати ефективнішим інструментом інтеграції України до європейського простору.

1.3. Джерельна база і методологія дослідження

Джерельна база дослідження культурної дипломатії України як інструмента європейської інтеграції включає значний обсяг матеріалів, зосереджених на розвитку цього напрямку після 2014 року. Рік 2014 став ключовим для культурної дипломатії України, оскільки події Євромайдану, російська окупація Криму та Донбасу спричинили зміни у зовнішній політиці та викликали необхідність формувати нові механізми для підвищення підтримки України на міжнародній арені. Це дало поштовх для активного розвитку культурної дипломатії, спрямованої на популяризацію української культури, зміцнення позитивного іміджу та поширення правдивої інформації про ситуацію в країні.

Основну джерельну базу дослідження становлять офіційні документи та стратегії, ухвалені Міністерством закордонних справ України та Українським інститутом. Зокрема, важливими є документи, що визначають основні напрями та завдання культурної дипломатії, включаючи Стратегію культурної дипломатії України, яка була затверджена для покращення міжнародного іміджу та розширення зв'язків з іноземними партнерами. [57] Окрім офіційних стратегічних документів, дослідження базується на звітах та аналітичних матеріалах Українського інституту, який здійснює безпосередню діяльність у сфері культурної дипломатії, зокрема шляхом організації культурних заходів за кордоном і підтримки українських митців. [42]

До важливих джерел належать звіти міжнародних організацій, зокрема ЮНЕСКО, Ради Європи та Європейського Союзу, які висвітлюють стан культурного співробітництва України з європейськими країнами. Ці документи надають цінні кількісні дані про масштаби культурних ініціатив та їхній вплив на міжнародну аудиторію. Особливий інтерес представляють звіти Ради Європи щодо культурних проєктів, у яких Україна бере активну участь, а також огляди ЮНЕСКО з питань культурного різноманіття. [43]

Аналіз наукових статей та монографій є невід'ємною частиною джерельної бази. Наукові праці українських та зарубіжних авторів, присвячені культурній дипломатії України, зокрема в контексті європейської інтеграції, забезпечують

глибше розуміння основних тенденцій у цій сфері. Серед українських науковців варто відзначити дослідження, що аналізують трансформації культурної дипломатії України в період військового конфлікту, а також роботи, які висвітлюють роль культурної дипломатії у формуванні позитивного іміджу держави. [74]

Методологія дослідження поєднує якісні та кількісні методи аналізу. Основними методами є контент-аналіз офіційних документів і культурних програм, що дозволяє визначити ключові пріоритети та напрямки культурної дипломатії України. Окрім цього, важливе місце займає порівняльний аналіз, який дає змогу зіставити українські підходи з практиками європейських країн та виявити можливі напрями для вдосконалення. Методи інтерв'ю з експертами також використовуються для отримання актуальних даних про реальний стан культурної дипломатії, її виклики та перспективи, а також для визначення ключових напрямів співпраці з ЄС.

Таким чином, джерельна база цього дослідження охоплює широкий спектр офіційних документів, звітів міжнародних організацій та наукових досліджень, що дозволяє всебічно аналізувати культурну дипломатію України з 2014 року і виявляти її значення для європейської інтеграції.

РОЗДІЛ 2 КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

2.1. Основні завдання культурної дипломатії в контексті євроінтеграції

Основні завдання культурної дипломатії України у контексті європейської інтеграції мають на меті не лише популяризацію національної культури, а й зміцнення політичних і соціальних зв'язків із країнами Європейського Союзу. Після Революції Гідності 2014 року та початку військової агресії з боку Росії роль культурної дипломатії для України суттєво змінилася, що призвело до посилення її ролі у процесі євроінтеграції. Законодавча база стала ключовим інструментом, який сприяє реалізації завдань культурної дипломатії та дозволяє Україні вести чітку політику у цьому напрямі.

Одним із головних документів, що визначає завдання культурної дипломатії, є Стратегія культурної дипломатії України, ухвалена Міністерством закордонних справ у 2016 році. [57] Стратегія ставить за мету зміцнення іміджу України на міжнародній арені, сприяння інтеграції України в європейський культурний простір, а також просування українських цінностей, історії, мови та мистецтва. У цій Стратегії культурна дипломатія розглядається як важливий механізм для побудови позитивного сприйняття України у світі, зокрема у країнах ЄС, та інструмент подолання стереотипів, що сформувалися через багатовіковий вплив інших держав. На рівні закону основні завдання культурної дипломатії також визначено в Законі України "Про культуру", де встановлено необхідність підтримки культурної спадщини та збереження національної ідентичності. [39]

Окрім законодавчих актів, важливу роль у розвитку культурної дипломатії відіграють міжнародні угоди та меморандуми про співпрацю у сфері культури з країнами ЄС, що підкреслюють зобов'язання України дотримуватися європейських культурних стандартів.

Основні напрямки культурної дипломатії включають кілька важливих аспектів. Перше завдання полягає у популяризації української мови та літератури. Цей напрям реалізується через підтримку українських мовних центрів за кордоном, проведення курсів української мови у європейських навчальних закладах, а також переклади українських літературних творів на мови країн ЄС.

Другий напрямок — це організація та підтримка культурних подій, таких як фестивалі, виставки, кінопокази, театральні вистави та інші заходи, які висвітлюють українське мистецтво та культурні надбання. Такі події дозволяють європейцям ближче ознайомитися з багатогранністю української культури та створюють культурні зв'язки на основі спільних цінностей.

Іншим важливим аспектом є розвиток партнерських зв'язків між культурними та освітніми інституціями України та країн ЄС. Зокрема, значну роль відіграє співпраця між українськими та європейськими університетами, що дозволяє не лише організовувати культурні обміни, але й забезпечує більш глибоку інтеграцію України у загальноєвропейський культурний та освітній простір. Також варто зазначити значення цифрової культурної дипломатії, яка охоплює широкі аудиторії через соціальні медіа та онлайн-платформи, де українська культурна спадщина, сучасне мистецтво та національні символи можуть бути доступні європейським користувачам в інтерактивному форматі.

Міжнародні угоди та меморандуми про співпрацю у сфері культури між Україною та Європейським Союзом відіграють важливу роль у процесі європейської інтеграції. Вони створюють правову основу для культурного обміну, популяризації української культури в європейському просторі та розвитку партнерських відносин із країнами ЄС. Одним із центральних документів є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка набула чинності в 2017 році. [62] Ця угода не лише сприяє політичній та економічній інтеграції, але й передбачає культурне співробітництво, відкриваючи можливості для обміну культурними проєктами та підтримки спільних ініціатив. Завдяки цьому документу українські культурні інституції та

митці отримали доступ до європейських культурних програм і ресурсів, що сприяє їхній інтеграції в європейський культурний простір.

Іншим важливим напрямом міжнародної співпраці є участь України у європейських культурних програмах, таких як "Креативна Європа". [19] Ця програма ЄС надає підтримку культурним і креативним індустріям, допомагаючи українським митцям, культурним організаціям і проектам реалізовувати спільні ініціативи з європейськими партнерами. Це сприяє культурному обміну, взаємопроникненню культур та зміцненню культурних зв'язків між Україною та країнами ЄС.

Крім того, у 2021 році Україна приєдналася до Розширеної часткової угоди про культурні маршрути Ради Європи. [47] Участь у цій угоді дозволяє Україні бути частиною загальноєвропейських культурних маршрутів, що допомагає популяризувати національну культурну спадщину та сприяє міжнародному культурному туризму. Це важливий крок для інтеграції України в культурний простір Європи, оскільки такі маршрути охоплюють історичні та культурні об'єкти, що мають важливе значення для європейської спільноти.

Окрім багатосторонніх угод, Україна також укладає двосторонні угоди з країнами-членами ЄС, що дозволяє глибше розвивати культурну співпрацю. Такі угоди передбачають організацію культурних заходів, обмін мистецькими колективами, проведення виставок і фестивалів, а також співпрацю у сфері освіти та науки. Наприклад, двосторонні угоди з Німеччиною, Францією, Польщею та іншими країнами ЄС дозволяють реалізовувати проекти, спрямовані на просування української культури та підтримку української діаспори за кордоном.

Культурна дипломатія України в контексті європейської інтеграції зосереджується на кількох ключових напрямках співпраці з країнами ЄС, кожен з яких відіграє важливу роль у зміцненні зв'язків між Україною та європейською спільнотою. Одним із головних напрямів є співпраця в галузі культурного обміну, яка включає проведення мистецьких подій, виставок, фестивалів та концертів. Прикладом є регулярна участь українських художників і музичних

колективів у фестивалях, таких як «Українські сезони в Європі», що проходять у Польщі, Німеччині, Франції та інших країнах ЄС. Ці події дозволяють європейській аудиторії ближче познайомитися з українською культурою та сучасним мистецтвом, сприяючи формуванню позитивного іміджу країни. [61]

Іншим важливим напрямом є освітня співпраця. Українські університети, такі як Києво-Могилянська академія, Львівський національний університет імені Івана Франка та інші провідні заклади, активно співпрацюють із європейськими партнерами у межах програм обміну студентами та викладачами. Програма "Еразмус+" є важливим інструментом цього напрямку, оскільки надає можливість українським студентам навчатися у провідних європейських університетах. Це не лише сприяє академічному збагаченню, але й створює платформу для культурного обміну та формування мережі міжкультурних зв'язків між молоддю України та країн ЄС. [13]

У галузі цифрової культурної дипломатії Україна також активно розвиває нові підходи. Наприклад, Міністерство культури України реалізує проекти, спрямовані на поширення знань про українську культуру та історію через онлайн-платформи та соціальні мережі, орієнтуючись на міжнародну аудиторію. Так, проєкт «Українська культурна спадщина онлайн» дозволяє користувачам у ЄС ознайомитися з віртуальними виставками, присвяченими українському мистецтву, архітектурі та історичним подіям. [63]

Ще одним напрямом є співпраця у сфері кіноіндустрії. Завдяки участі України в європейських кінофестивалях, таких як Каннський кінофестиваль, Венеційський кінофестиваль та Берлінале, українські режисери та продюсери отримують можливість представити свої роботи міжнародній аудиторії, що сприяє популяризації національного кінематографа. Наприклад, українські стрічки, такі як «Донбас» Сергія Лозниці, отримали схвальні відгуки на європейських фестивалях і здобули престижні нагороди, що зміцнило позиції України на міжнародній кінематографічній арені.

Також важливим напрямом є розвиток партнерства з культурними інституціями та музеями країн ЄС. Музеї України, такі як Національний музей

історії України, співпрацюють із європейськими установами, організовуючи спільні виставки, присвячені історії та культурній спадщині України. Наприклад, виставка «Україна: Ідентичність» у Варшаві залучила велику аудиторію і сприяла підвищенню обізнаності про культурні досягнення та унікальну історію України. [61] «Усвідомлення своєї ідентичності допомагає краще розуміти свої автентичні бажання, цінності й переконання, не даючи страху впливати на власне майбутнє. З'являється здатність бути вірним самому собі незалежно від зовнішніх впливів. У межах виставки ми організовуємо лекторій, щоб більш детально заглибитись в історію української культури, її унікальність і впливу на свідомість», – додає співзасновниця галереї Avangarden Каріна Качуровська. [63]

Розвиток та захист української мови є одним із ключових завдань культурної дипломатії України, особливо в умовах європейської інтеграції. Українська мова як елемент національної ідентичності стала важливим символом культурного відродження, і її просування за кордоном допомагає формувати образ України як унікальної, самобутньої європейської держави. Культурна дипломатія забезпечує підтримку української мови на міжнародній арені через організацію мовних курсів у європейських країнах, видання та переклад українських літературних творів, а також створення українських культурних центрів, де мова є важливим елементом програм.

Україна послідовно розвиває ініціативи з підтримки української мови за кордоном. Наприклад, у багатьох європейських столицях, таких як Берлін, Париж, Варшава та Відень, функціонують українські культурні центри, де проводяться курси української мови для іноземців. Такі курси орієнтовані як на представників української діаспори, так і на іноземців, які цікавляться культурою України. Крім того, важливим кроком є підтримка перекладів українських літературних творів на інші мови, що дозволяє донести українську літературну спадщину до європейської аудиторії. Зокрема, популяризація творів таких українських письменників, як Сергій Жадан, Юрій Андрухович, Оксана

Забужко, сприяє поширенню знань про українську культуру та мову, посилюючи культурні зв'язки між Україною та країнами ЄС.

Культурна дипломатія України відіграє важливу роль у процесі європейської інтеграції, сприяючи поширенню українських цінностей та зміцненню зв'язків з європейською спільнотою. Завдяки культурним проектам та ініціативам Україна досягає більшого рівня розуміння з боку європейської громадськості, яка має змогу познайомитися з українською культурою та ідентичністю. Культурна дипломатія не лише сприяє налагодженню культурних зв'язків, але й допомагає подолати стереотипи та упередження, які можуть існувати щодо України. Це створює основу для подальшого поглиблення політичної та економічної інтеграції України з Європейським Союзом, оскільки культурне розуміння є важливою частиною міжнародної співпраці.

Одним із важливих напрямів, що підсилює євроінтеграційний процес, є співпраця з українською діаспорою в ЄС, яка підтримує розвиток української мови та культури за кордоном. Українські громади активно беруть участь у культурних ініціативах, спрямованих на популяризацію України в країнах свого проживання, організовуючи фестивалі, виставки, мовні школи та інші заходи, що знайомлять європейців із багатомовною культурною спадщиною та сучасними здобутками України.

Таким чином, розвиток та захист української мови є невід'ємною частиною культурної дипломатії України, яка забезпечує поглиблення культурних зв'язків з ЄС і підтримує процес європейської інтеграції. Завдяки цілеспрямованим зусиллям у сфері мовної політики та культурного обміну Україна закріплює свою ідентичність на міжнародній арені та формує позитивний образ у європейській спільноті.

Відхід України від російського культурного впливу вимагає зміцнення національної ідентичності, яка є основою формування самобутності держави. Протягом століть російська імперська політика сприяла нав'язуванню українському суспільству чужих культурних наративів, що призвело до втрати

багатьох елементів української ідентичності. Сьогодні, особливо в умовах війни, цей процес стає пріоритетом державної політики.

Одним із ключових аспектів зміцнення національної ідентичності є розвиток української мови. Прийняття Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" створило фундамент для розширення використання української мови у публічному просторі, освіті, медіа та культурі. [11] Кампанії на кшталт «Мова об'єднує», організовані Міністерством культури, сприяють популяризації мови через соціальні мережі, освітні ініціативи та культурні заходи. Вивчення української мови серед молоді, особливо в регіонах, де історично переважала російська мова, допомагає закріпити національну ідентичність.

Українська література та мистецтво відіграють важливу роль у формуванні культурного простору. Сучасні письменники, такі як Сергій Жадан, Любо Дереш і Софія Андрухович, створюють нові літературні наративи, що висвітлюють реалії сучасної України. Український інститут книги активно підтримує переклади цих творів іноземними мовами, забезпечуючи їх популяризацію на міжнародній арені. Виставки сучасного українського мистецтва, зокрема ті, що демонструють стійкість і силу українського народу, допомагають інтегрувати українське мистецтво у світовий контекст.

Збереження культурної спадщини є ще одним важливим елементом зміцнення ідентичності. Архітектурні пам'ятки, музеї та архіви, багато з яких постраждали під час війни, потребують реставрації та модернізації. Організації, такі як Український культурний фонд, надають фінансову та організаційну підтримку цим ініціативам, одночасно оцифровуючи культурну спадщину для майбутніх поколінь. [59] Збереження таких об'єктів не лише забезпечує тяглість історії, але й формує основу для культурного туризму, який сприятиме популяризації України у світі.

Культурна дипломатія також відіграє важливу роль у зміцненні національної ідентичності. Через організацію виставок, фестивалів та інших заходів Український інститут демонструє унікальність української культури за

кордоном. Наприклад, проєкти, що відбулися у Парижі та Берліні, не лише знайомили іноземну аудиторію з мистецтвом України, але й укріплювали її позиції як невід'ємної частини європейського культурного простору. Ці ініціативи сприяють формуванню позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Національні символи, такі як прапор, герб, гімн, а також традиційні українські обряди та свята, сприяють зміцненню культурної ідентичності. Відродження інтересу до таких елементів, як вишиванка, народні пісні та українська кухня, створює новий культурний наратив, який відповідає сучасним викликам, але водночас спирається на історичні традиції. Такі символи об'єднують українців як у середині країни, так і в діаспорі, сприяючи збереженню їхньої ідентичності.

Попри досягнення, процес зміцнення національної ідентичності стикається з викликами, зокрема із тривалим впливом російської культури, недостатнім фінансуванням та браком координації між державними інституціями. Проте активна участь громадянського суспільства, держави та міжнародних партнерів створює великі можливості для подальшого розвитку. Зміцнення національної ідентичності дозволяє Україні не лише відійти від російського культурного впливу, але й закріпити своє місце в європейському культурному просторі, демонструючи світу свою унікальність та силу.

Важливо розуміти, що на момент свого затвердження Стратегія вмістила в себе всі сучасні компоненти публічної дипломатії, враховуючи тенденції та тренди. Все, що було охоплено у документі, було розроблено для створення потрібного образу на міжнародній арені. Але вони, на жаль, не враховували в собі події повномасштабного вторгнення, що змінили світогляд українців.

Наразі потрібен документ, що зовсім не буде включати в себе наміри створити гарний образ серед російськомовної аудиторії, на якій би території вона не проживала. Виключити напрями, що так чи інакше будуть створені для російськомовного населення, навіть якщо воно буде українським. Одним із

головних пріоритетів публічної дипломатії є саме просування української мови закордоном, що наразі є досить важливим питанням у інформаційному просторі.

У якості висновку, зазначимо, що публічна дипломатія України не має зосереджуватись безпосередньо на війні. Для цього створено напрям цифрової дипломатії, в сфері якої і здійснюється розповсюдження інформації за допомогою сучасних соціальних мереж. В них беруть участь як високопоставлені особи, так і люди, що можуть так чи інакше впливати на аудиторію. З іншого боку, не варто забувати й про інші сфери, в яких відбувається розвиток національного бренду України.

Основні завдання культурної дипломатії в контексті європейської інтеграції України полягають у створенні позитивного іміджу, підтримці національної ідентичності та формуванні культурних зв'язків з країнами ЄС. Законодавча база забезпечує основу для реалізації цих завдань, створюючи правові механізми для розвитку культурної дипломатії. Напрямки просування України в культурному контексті зосереджені на мовній політиці, культурних обмінах, партнерствах та цифровій дипломатії, що допомагає Україні зміцнити свої позиції на європейському рівні та сприяє процесу європейської інтеграції.

2.2. Пріоритети культурної дипломатії у контексті європейських цінностей

Питання європейської інтеграції України залишається актуальним протягом багатьох років, а широкомасштабна військова агресія з боку Росії значно посилила потребу в детальному аналізі перспектив вступу України до Європейського Союзу. Кардинальні зміни міжнародно-політичної ситуації та внутрішні трансформації в Україні роблять цю проблематику особливо актуальною для сучасних досліджень. Збройна агресія Росії у 2022 році стала потужним каталізатором активізації дискусій щодо європейського майбутнього України. Сьогодні перспективи європейської інтеграції розглядаються як один із ключових напрямів розвитку держави, що підтверджується значними

досягненнями України, зокрема поданням заявки та отриманням статусу кандидата на членство в Європейському Союзі.

Україна, розташована на перехресті Східної та Західної Європи, визначила членство в ЄС як свою стратегічну довгострокову мету. Цей процес має не лише політичне значення, але й великий потенціал для економічного розвитку країни. Членство в ЄС відкриє перед Україною нові перспективи, сприятиме економічному зростанню та модернізації національної економіки, створить передумови для інтеграції в європейський економічний простір.

Вступ до Європейського Союзу є складним і тривалим процесом, який вимагає від України проведення широкого спектру реформ у політичній, економічній, правовій та соціальній сферах. Зокрема, це боротьба з корупцією, покращення інвестиційного клімату, реформування судової системи, забезпечення дотримання прав людини, гармонізація національного законодавства зі стандартами ЄС. Однак європейська інтеграція - це не лише проведення необхідних реформ. У довгостроковій перспективі вона означає утвердження європейських цінностей, формування прозорої державної політики, розвиток активного громадянського суспільства, що дозволить громадянам брати участь у прийнятті державних рішень та забезпечить відкритість і підзвітність влади.

Європейські цінності – це фундамент, на якому побудований не лише Європейський Союз, а й принципи співпраці між державами-членами. Ці цінності, закріплені в Договорі про Європейський Союз та Хартії основних прав ЄС, забезпечують спільне бачення для держав, відданих демократії, рівності, повазі до прав людини та верховенства права.

Однією з основних європейських цінностей є повага до прав людини. Це означає захист і повагу прав і свобод усіх громадян, незалежно від національності, релігійних переконань, статі чи соціального статусу. ЄС активно підтримує політику, яка сприяє захисту прав меншин, свободи слова, права на освіту та захист від дискримінації. Для України, яка орієнтована на європейський

вибір, інтеграція цієї цінності є ключовим елементом побудови сучасного демократичного суспільства, що відповідає стандартам ЄС.

Україна здійснює активні кроки для забезпечення дотримання прав людини, які є важливою складовою національної та міжнародної політики. В умовах збройної агресії Російської Федерації та на тлі євроінтеграційних прагнень країна зосереджує свої зусилля на всебічному впровадженні демократичних стандартів, захисті прав вразливих груп населення та просуванні європейських цінностей.

На національному рівні Україна проводить масштабні реформи, спрямовані на забезпечення верховенства права. Зокрема, впроваджуються нові механізми судової реформи для забезпечення прозорого функціонування судової системи та боротьби з корупцією. Ухвалення законодавчих ініціатив, таких як ратифікація Стамбульської конвенції, підкреслює прагнення захистити права жінок і дітей, а також боротися з домашнім насильством. Держава також приділяє значну увагу соціальному захисту внутрішньо переміщених осіб, які постраждали від війни, забезпечуючи їх житлом, доступом до освіти та працевлаштування.

Культурна дипломатія відіграє важливу роль у підвищенні міжнародної обізнаності про зусилля України щодо забезпечення прав людини. Через культурні проекти та ініціативи Україна демонструє свою відданість європейським цінностям та прагнення інтегруватися в європейський простір. Організація виставок, фестивалів, презентацій та інших заходів у різних країнах сприяє створенню позитивного іміджу України та залученню міжнародної підтримки. Особлива увага приділяється співпраці з українською діаспорою, яка активно долучається до проектів, спрямованих на просування демократичних принципів та поширення інформації про боротьбу України за права людини.

Культурне розмаїття та повага до національної ідентичності є європейською цінністю, яка сприяє збереженню та розвитку культурної самобутності кожної нації, водночас поважаючи цінності інших народів. Культурна політика ЄС спрямована на підтримку культурного обміну,

збереження культурних традицій та інтеграцію культурних груп у європейський простір. Україна приділяє значну увагу збереженню та розвитку національної ідентичності, яка є ключовим елементом утвердження державності, а також важливим чинником у процесі європейської інтеграції. Національна ідентичність є основою культурного багатства країни, забезпечуючи її унікальність у світовому співтоваристві. Повага до національної ідентичності включає захист культурної спадщини, розвиток української мови та літератури, підтримку митців, а також сприяння популяризації української культури за кордоном.

Україна активно працює над захистом своєї культурної спадщини, особливо в умовах війни, яка загрожує знищенням історичних пам'яток та культурних об'єктів. Зусилля держави спрямовані на збереження архітектурних пам'яток, музеїв, архівів і бібліотек. Важливу роль у зміцненні національної ідентичності відіграє українська мова та література. Підтримка авторів, які пишуть українською мовою, видавництво книг, організація літературних фестивалів і книжкових ярмарків сприяють розвитку літературної культури. Українська держава також підтримує переклад творів іноземних авторів на українську мову, що сприяє культурному обміну та інтеграції у світовий літературний простір.

Культурна дипломатія виступає потужним інструментом для популяризації української культури за кордоном. Українські митці, музиканти, художники та письменники активно беруть участь у міжнародних проєктах, виставках і фестивалях, презентуючи унікальність української культури. Наприклад, у 2024 році за підтримки Українського інституту було організовано низку виставок у Парижі та Берліні, які демонстрували сучасне українське мистецтво та піднімали питання національної ідентичності в умовах війни.

Соціальна толерантність і рівність є ще однією важливою складовою європейських цінностей. ЄС прагне до соціальної рівності, пропагуючи толерантність, недискримінацію та підтримуючи вразливі верстви населення. У своїх євроінтеграційних зусиллях Україна прагне реалізовувати політику, яка відповідає принципам рівності та толерантності, що є важливим для спільного

культурного простору з ЄС. Україна поступово рухається в напрямку підвищення соціальної толерантності, що є важливою складовою формування демократичного суспільства в контексті євроінтеграційних процесів. Особлива увага приділяється підтримці ЛГБТ+ спільноти, яка залишається вразливою групою суспільства. Ці зусилля спрямовані на законодавчі зміни, культурні ініціативи, а також розвиток медіа та літератури, що сприяє формуванню інклюзивності та соціальної згуртованості.

На законодавчому рівні Україна робить важливі кроки для захисту прав ЛГБТ+ спільноти. У 2015 році до Трудового кодексу були внесені зміни, які забороняють дискримінацію за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Ці зміни демонструють прагнення країни відповідати європейським стандартам у сфері прав людини. Крім того, громадські організації, такі як ЛГБТ-правозахисний центр «Наш світ», активно займаються моніторингом дотримання прав ЛГБТ+ людей, надають консультації та правову допомогу, а також проводять просвітницькі кампанії.

У культурній сфері особливу роль відіграють літературні твори, які висвітлюють ЛГБТ+ теми та сприяють підвищенню обізнаності суспільства. Серед таких видань можна назвати «Добрі новини з Аральського моря» Ірени Карпи, «Клинок королеви» Наталії Матолінець та перекладений українською мовою графічний роман «Heartstopper» Аліси Осман. Ці книги пропагують тему рівності, прийняття різноманітності та підвищення толерантності між різними групами населення. Вихід у світ таких творів свідчить про готовність українського книжкового ринку до обговорення складних соціальних тем у форматі художніх текстів. Українська кіноіндустрія теж все частіше звертається до ЛГБТ+ тематики. Серіал «Перші ластівки» висвітлює проблеми підлітків, зокрема питання сексуальної орієнтації, а короткометражний фільм «Коти» розповідає про стосунки двох жінок і отримав визнання на міжнародних кінофестивалях. Крім того, документальний фільм «У мене є друг» знайомить глядачів із реальним життям ЛГБТ+ людей в Україні, порушуючи важливі питання їхнього соціального визнання.

Україна демонструє значний прогрес у використанні культурної дипломатії як важливого інструменту європейської інтеграції та утвердження своєї позиції в міжнародному співтоваристві. У сучасних умовах, коли країна стикається з викликами широкомасштабної війни та необхідністю проведення масштабних реформ, культурна дипломатія відіграє ключову роль у формуванні позитивного міжнародного іміджу, підтримці прав людини та збереженні національної ідентичності.

Використання культурної дипломатії дозволяє Україні реалізовувати багатогранні завдання. По-перше, це збереження та популяризація української культурної спадщини, яка стає важливим елементом формування національної ідентичності та опору зовнішній агресії. По-друге, культурна дипломатія активно сприяє підтримці прав людини, зокрема захисту вразливих груп, таких як внутрішньо переміщені особи та національні меншини. По-третє, Україна ефективно використовує культурну дипломатію для боротьби з дезінформацією та протидії культурній агресії. Інформаційні кампанії, міжнародні конференції та участь українських митців у світових подіях сприяють поширенню правдивої інформації про Україну та її боротьбу за демократичні цінності.

Культурна дипломатія також слугує важливим інструментом для підтримки економічних реформ та модернізації країни. Участь у міжнародних культурних програмах і проєктах сприяє розвитку креативних індустрій, створенню нових економічних можливостей і підвищенню рівня взаємодії з європейськими партнерами. Культурна дипломатія є невіддільною складовою процесу європейської інтеграції України. Вона дозволяє країні не лише демонструвати свою унікальність і силу, але й будувати тривалі та стабільні зв'язки з європейськими партнерами. Використання культурної дипломатії сприяє зміцненню міжнародної підтримки України, утвердженню демократичних цінностей та формуванню позитивного іміджу держави як частини об'єднаної Європи.

Таким чином, пріоритети культурної дипломатії України у контексті європейських цінностей охоплюють просування прав людини та демократії,

підтримку культурного різноманіття, розвиток толерантності та міжкультурного діалогу, а також екологічну відповідальність. Усі ці напрями спрямовані на інтеграцію України в європейський простір, підсилення взаємної поваги і розуміння, а також на розширення культурного співробітництва з ЄС.

2.3. Виклики та перспективи культурної дипломатії України в Європі

Виклики, з якими зіштовхнулася культурна дипломатія України після 2014 року, особливо загострилися після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в 2022 році. Ситуація війни змусила державні інституції, зокрема Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури та інформаційної політики, а також Український інститут, переглянути та адаптувати свої стратегії культурної дипломатії. Основним викликом стала необхідність створення нових каналів для популяризації української культури в умовах зростаючого попиту на правдиву інформацію про події в Україні та боротьбу з російською пропагандою, яка має великий вплив на міжнародну аудиторію.

Першим великим викликом є інформаційна війна та боротьба з російською дезінформацією. Росія протягом десятиліть використовувала культуру як засіб для поширення дезінформації про Україну, зокрема через стереотипи та історичні викривлення. У відповідь Україна змушена була посилити власну культурну дипломатію, щоб забезпечити правдиву інформацію про українську ідентичність, культуру та сучасні події. Це завдання стало ще більш актуальним після повномасштабного вторгнення, коли Україна почала втілювати ініціативи для спростування російських наративів на міжнародній арені. Наприклад, Український інститут розгорнув кампанії для підвищення обізнаності європейської громадськості про сучасну Україну та сприяв організації культурних подій, що висвітлювали українські перспективи.

Ще одним важливим викликом стало фінансування культурних проєктів в умовах війни. Після 2022 року значна частина державного бюджету була перенаправлена на оборону та гуманітарну допомогу, що ускладнило фінансування культурних заходів за кордоном. Українським культурним організаціям доводилося шукати нові джерела підтримки, зокрема через гранти та партнерства з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, Рада Європи та ЄС.

Проблема доступу до культурної спадщини в окупованих територіях також є великим викликом для України. Після повномасштабного вторгнення зростає загроза втрати культурних пам'яток, які знаходяться на окупованих територіях. Російські війська знищують архітектурні та історичні об'єкти, що мають велике значення для національної ідентичності України. Державні інституції активно залучають міжнародних партнерів, щоб захистити та документувати ці пам'ятки, а також створюють віртуальні проєкти, щоб зберегти культурну спадщину для майбутніх поколінь.

Ще одним серйозним викликом є підтримка українських культурних діячів, які виїхали за кордон через війну. Багато митців, письменників і музикантів змушені були залишити Україну, що створило новий контекст для культурної дипломатії. Український інститут, спільно з Міністерством культури та інформаційної політики, організовує підтримку для цих митців, допомагаючи їм брати участь у міжнародних культурних подіях і презентувати українське мистецтво. Проте забезпечення стабільної підтримки є складним завданням, оскільки ресурси та можливості для просування культурних проєктів обмежені.

В умовах війни культурна дипломатія України також зіштовхується з викликом налагодження довгострокових партнерських відносин із європейськими інституціями. Зокрема, хоча європейські партнери надають підтримку українським культурним проєктам, нестабільність і невизначеність ситуації в Україні можуть знижувати інтерес до довгострокового співробітництва. Для подолання цього виклику українські інституції активно співпрацюють з європейськими організаціями, проводять переговори та

пропонують спільні проєкти, які могли б сприяти збереженню культурного обміну навіть в умовах війни.

Український інститут спільно з креативними агенціями розробив кампанію «Be Brave Like Ukraine», спрямовану на інформування міжнародної аудиторії про сміливість українського народу. [79] Кампанія поширювалася через соціальні мережі, медіа та на заходах у різних країнах Європи. Цей проєкт став відповіддю на виклики дезінформації та допоміг поширювати правдиві наративи про події в Україні, протистоячи російським інформаційним атакам.

Міністерство культури та інформаційної політики ініціювало проєкт цифрового збереження культурних об'єктів, що знаходяться під загрозою через воєнні дії. [66] На цій платформі зібрано фото, відео та документи, які фіксують стан культурних об'єктів на окупованих територіях. Це не лише допомагає зберегти культурну спадщину, але й привертає міжнародну увагу до втрат, яких зазнає Україна, що зміцнює підтримку з боку європейських інституцій.

Український інститут активно організовує фестивалі та дні української культури в європейських країнах. Наприклад, у Польщі, Німеччині, Франції та Чехії відбулися фестивалі українського кіно, музики та мистецтва, що дали можливість українським митцям презентувати свої роботи та знайомити європейську аудиторію з українською культурою. [42] Такі заходи мають на меті налагодити культурний обмін та подолати культурну ізоляцію, створену війною.

Через брак державного фінансування українські культурні інституції співпрацюють із європейськими партнерами, щоб забезпечити фінансову підтримку для українських митців, які вимушено опинилися за кордоном. Наприклад, за підтримки ЄС було організовано програму міні-грантів для українських художників, що дозволило їм брати участь у виставках, фестивалях і культурних резиденціях у країнах ЄС, зберігаючи зв'язок з українською культурною сценою. [7]

Міжнародна кампанія «Russia is Destroying Ukrainian Culture» була ініційована українськими культурними організаціями з метою показати міжнародній спільноті руйнування культурної спадщини України. [12] Вона

включала виступи на міжнародних форумах, публікації в європейських ЗМІ та фотовиставки зруйнованих культурних пам'яток України. Цей проєкт допомагає залучити підтримку міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО, для документування та збереження культурної спадщини, що знаходиться під загрозою.

Кампанія «Ukraine NOW» активно оновлюється з урахуванням воєнних подій, надаючи європейцям актуальну інформацію про українську культуру, історію та сучасність. Кампанія охоплює соціальні мережі, міжнародні виставки та співпрацю з європейськими медіа. У рамках цієї кампанії в європейських містах розміщуються стенди та плакати з інформацією про українську культуру, що підсилює культурну присутність України в Європі навіть в умовах війни.

З метою збереження національної ідентичності Міністерство культури України ініціювало програму підтримки мовних курсів і культурних центрів для українців у Європі. Наприклад, у Польщі, Німеччині та Литві організовано курси української мови для дорослих і дітей, які були змушені залишити країну через війну. Такі курси не лише зберігають мовну ідентичність, а й сприяють міжкультурному розумінню та інтеграції українців у європейське середовище.

Україна співпрацює з ЮНЕСКО для створення реєстрів культурних об'єктів, що перебувають під загрозою, і отримання міжнародної підтримки для їх захисту. ЮНЕСКО допомагає в документуванні пошкоджень і підвищенні обізнаності про культурні втрати, що дозволяє Україні отримувати допомогу від міжнародних партнерів та об'єднувати зусилля з європейськими інституціями для захисту культурної спадщини. [88]

Також Україна реалізує низку проєктів для збереження та захисту культурної спадщини на тимчасово окупованих територіях. Ці ініціативи спрямовані на документування, моніторинг та привернення міжнародної уваги до стану культурних об'єктів, що перебувають під загрозою.

Українські культурні інституції активно займаються оцифруванням та архівуванням інформації про культурні об'єкти на окупованих територіях. Це включає створення детальних описів, фотографій та 3D-моделей пам'яток, що

дозволяє зберегти інформацію про них навіть у разі фізичного знищення. Вони додатково організовують виставки, конференції та публікації, присвячені стану культурної спадщини на окупованих територіях. Ці заходи спрямовані на підвищення обізнаності міжнародної спільноти про загрози, з якими стикаються українські культурні об'єкти, та мобілізацію підтримки для їх захисту.

Україна ініціює міжнародні судові процеси проти порушників, які незаконно вивозять або знищують культурні цінності з окупованих територій. Це включає співпрацю з Інтерполом та іншими правоохоронними органами для відстеження та повернення викрадених артефактів.

Організуються навчальні програми для фахівців у сфері охорони культурної спадщини, спрямовані на підвищення їхньої кваліфікації у питаннях збереження та реставрації пам'яток в умовах конфлікту. Це допомагає забезпечити належний догляд за культурними об'єктами навіть у складних умовах.

Перспективи розвитку культурної дипломатії України значно змінилися після подій 2014 року, і особливо після російського повномасштабного вторгнення 2022 року. Війна, яка загострила питання національної ідентичності та культурної самобутності, одночасно посилила міжнародну увагу до української культури, створивши нові можливості для культурної дипломатії. У цих умовах державні інституції, такі як Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури та інформаційної політики, а також Український інститут, активно працюють над підтримкою культурної дипломатії, шукаючи нові форми співпраці з міжнародними партнерами.

Першою перспективою є розширення міжнародної підтримки української культури через співпрацю з європейськими та світовими культурними інституціями. Після повномасштабного вторгнення Європейський Союз, країни-члени НАТО та міжнародні організації, такі як ЮНЕСКО, виявляють високу зацікавленість у підтримці культурних ініціатив України. Це відкриває можливості для створення нових проєктів та програм, спрямованих на популяризацію української культури за кордоном. Наприклад, Український

інститут активно розширює партнерські програми з музеями, театрами та мистецькими галереями в Європі, що дозволяє представити сучасне українське мистецтво та культурні надбання ширшій аудиторії. Ця підтримка дозволяє Україні відновлювати втрачені культурні зв'язки та закріплювати свою присутність на світовій культурній арені.

Другою важливою перспективою є цифровізація культурної дипломатії, що стає особливо актуальною в умовах обмеженого доступу до багатьох культурних об'єктів. Державні інституції України активно впроваджують цифрові проекти, які дозволяють розширити доступ до української культури навіть під час воєнних дій. Наприклад, Міністерство культури та інформаційної політики створило онлайн-платформи для віртуальних виставок, де європейська аудиторія може ознайомитися з українськими музеями, архітектурою та творами мистецтва. Такі платформи дозволяють презентувати українську культуру в цифровому середовищі, залучаючи міжнародну аудиторію навіть у складних умовах.

Інтеграція України в європейські культурні програми та ініціативи є ще однією перспективою для розвитку культурної дипломатії. Україна вже бере активну участь у програмах, таких як «Креативна Європа» та «Еразмус+», які надають можливості для культурного обміну, співпраці в галузі освіти та розвитку культурних індустрій. Після 2022 року Україна отримала розширений доступ до цих програм, що дозволяє організовувати спільні культурні заходи та освітні програми для молоді. Ця інтеграція відкриває широкі перспективи для популяризації української мови, літератури, музики та кіно в європейських країнах, а також сприяє зміцненню культурних зв'язків між Україною та ЄС.

Активна співпраця з українською діаспорою у країнах ЄС також має важливе значення для розвитку культурної дипломатії. Після повномасштабного вторгнення мільйони українців опинилися за кордоном, і їхня діяльність стала невід'ємною частиною культурної дипломатії. Український інститут та Міністерство культури активно підтримують культурні заходи українських діаспор, допомагаючи організовувати фестивалі, виставки та мовні курси в

країнах ЄС. Така співпраця дозволяє українцям зберігати національну ідентичність та водночас знайомити європейську аудиторію з культурою України, посилюючи культурний обмін.

Ще однією перспективою є співпраця з міжнародними організаціями для захисту та збереження культурної спадщини. Після початку війни ЮНЕСКО, ЄС та Рада Європи надають допомогу Україні в захисті культурних об'єктів, що перебувають під загрозою знищення або пошкодження. Співпраця з цими організаціями дозволяє Україні отримувати міжнародні ресурси для документування культурної спадщини, проведення реставраційних робіт та підвищення обізнаності про культурні втрати. Це допомагає захистити культурні надбання та зміцнити міжнародну підтримку України.

Україна додатково активно співпрацює з українською діаспорою в країнах Європейського Союзу, розглядаючи її як важливого партнера у просуванні національних інтересів та культурної дипломатії. Ця співпраця охоплює різноманітні напрями, спрямовані на збереження національної ідентичності, популяризацію української культури та підтримку громадян України за кордоном.

Українські дипломатичні представництва та культурні інституції, такі як Український інститут, активно співпрацюють з діаспорними організаціями у проведенні культурних заходів. Це включає організацію фестивалів, виставок, концертів та кінопоказів, які презентують українське мистецтво та традиції європейській аудиторії. Наприклад, у Польщі та Німеччині регулярно проводяться Дні української культури за участю місцевих українських громад.

Для збереження української мови та культури серед молодого покоління діаспори організовуються суботні та недільні школи, де викладаються українська мова, література та історія. Міністерство освіти і науки України надає методичну підтримку таким закладам, забезпечуючи їх підручниками та навчальними матеріалами. У країнах, де проживає значна кількість українців, такі школи функціонують за підтримки місцевих громад та українських дипломатичних установ.

Український інститут реалізує спільні проєкти з діаспорними організаціями, спрямовані на популяризацію української культури в Європі. Це включає підтримку українських митців, проведення літературних вечорів, театральних постановок та інших культурних ініціатив, які сприяють зміцненню позитивного іміджу України за кордоном. Українська діаспора активно залучена до волонтерських проєктів, спрямованих на підтримку України. Державні інституції співпрацюють з діаспорою у зборі гуманітарної допомоги, організації благодійних акцій та інформаційних кампаній, що підвищують обізнаність про ситуацію в Україні та мобілізують міжнародну підтримку. Ця співпраця сприяє збереженню національної ідентичності українців за кордоном, популяризації української культури та зміцненню зв'язків між Україною та країнами ЄС.

Перспективи розвитку культурної дипломатії України в умовах сучасних викликів зосереджуються на розширенні міжнародного партнерства, активній цифровізації, інтеграції до європейських програм, підтримці діаспори та співпраці з міжнародними організаціями. Державні інституції України активно сприяють розвитку культурної дипломатії, адаптуючи свої стратегії до нових умов і забезпечуючи видимість української культури на міжнародній арені, що допомагає зміцнити позиції України в європейському культурному просторі.

РОЗДІЛ 3. КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЄВРОПЕЙСЬКУ ІНТЕГРАЦІЮ

3.1. Культурна дипломатія як інструмент для формування міжнародної підтримки України

Культурна дипломатія є одним із ключових інструментів публічної дипломатії, спрямованим на досягнення зовнішньополітичних цілей через поширення культурних цінностей, ідей та традицій.

Станом на 2024 рік Україна має обмежені можливості, тому не може використовувати всі методи культурної дипломатії, які доступні США або країнам Західної Європи. Особливо це стосується широкомасштабних пропагандистських кампаній, які засновані на сильній фінансовій підтримці держави та приватного капіталу. Однак, Україна має можливість скористатись досвідом побудови привабливого іміджу держави, використовуючи вже наявні європейські та глобальні інституції.

Для України культурна дипломатія є важливим інструментом зовнішньої політики, вона виступає як м'яка сила, що дозволяє залучити підтримку інших країн на громадському рівні і просувати національні інтереси. Однак для досягнення цього необхідно створювати якісний контент для експорту і ефективно координувати зусилля внутрішньополітичних сил, громадських організацій та інших зацікавлених сторін.

Одним із основних способів, через які культурна дипломатія забезпечує міжнародну підтримку, є створення позитивного іміджу держави. Через мистецтво, літературу, музику, кіно та інші форми культурного вираження країна може презентувати свої цінності, досягнення та унікальність. Наприклад, міжнародні виставки чи фестивалі можуть слугувати платформою для демонстрації культурного багатства країни, що сприяє побудові довіри та симпатії з боку іноземної аудиторії.

Культурна дипломатія також ефективна у створенні емоційного зв'язку між країною та міжнародною аудиторією. Мистецькі проєкти, що розкривають

теми, близькі людям у всьому світі, такі як боротьба за права людини, свобода чи солідарність, можуть викликати співчуття та підтримку. Такий емоційний зв'язок часто впливає на формування громадської думки, що, у свою чергу, може тиснути на уряди для ухвалення сприятливих рішень щодо держави-ініціатора культурної дипломатії.

Передусім, головним завданням української культурної дипломатії є розповсюдження правдивої інформації про злочинні дії Російської Федерації проти України по всьому світу.

Ще одним важливим аспектом культурної дипломатії є її здатність сприяти культурному обміну та міжкультурному діалогу. Програми обміну студентами, митцями чи науковцями дозволяють людям з різних країн безпосередньо ознайомитися з культурою іншої держави. Така взаємодія сприяє подоланню стереотипів, налагодженню довіри та зміцненню зв'язків між країнами.

Культурна дипломатія також може бути використана як інструмент протидії дезінформації. Через прозорі та відкриті культурні ініціативи держава може донести правдиву інформацію про себе, свої цінності та історію. Наприклад, фільми, вистави чи літературні твори можуть спростовувати негативні стереотипи та формувати об'єктивне сприйняття країни.

Крім того, культурна дипломатія має потенціал для створення коаліцій та альянсів. Країни, що мають спільні культурні або історичні зв'язки, часто є більш схильними до співпраці. Наприклад, спільна організація культурних проєктів може слугувати основою для політичного чи економічного партнерства.

Отже, культурна дипломатія є потужним інструментом для формування міжнародної підтримки, оскільки вона дозволяє державі будувати довіру, налагоджувати зв'язки та створювати позитивний імідж через спільні цінності та культурні ініціативи. Завдяки емоційному впливу та здатності до подолання бар'єрів культурна дипломатія може ефективно сприяти досягненню зовнішньополітичних цілей.

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році культурна дипломатія стала одним із ключових інструментів формування міжнародної

підтримки для України. У цей складний період держава активізувала зусилля у сфері культурного представництва, щоб не лише поширювати правдиву інформацію про події в Україні, але й залучати підтримку через спільні цінності, що відображаються в українській культурі. Ініціативи, що реалізуються Міністерством закордонних справ України, Міністерством культури та інформаційної політики, а також Українським інститутом, стали важливими інструментами в дипломатичній боротьбі.

Одним із центральних елементів культурної дипломатії України стала інформаційна кампанія «Be Brave Like Ukraine», яка отримала значний міжнародний резонанс. Ця ініціатива спрямована на висвітлення мужності українського народу, що бореться за свободу та демократичні цінності, які розділяє з Європейським Союзом. Кампанія активно використовує соціальні мережі, цифрові платформи та участь у міжнародних подіях, таких як форуми та конференції, щоб донести до світової аудиторії не лише політичний, але й культурний контекст боротьби України.

Міжнародні виставки та культурні заходи стали ще одним важливим механізмом формування підтримки. Наприклад, у 2022–2023 роках у провідних музеях і культурних центрах Європи відбулися виставки, присвячені українській історії, культурі та сучасному мистецтву. Виставка «Зруйнована, але нескорена» у Варшаві зосередила увагу на руйнуванні культурної спадщини внаслідок воєнних дій, а також підкреслила стійкість українського народу. Такі заходи не лише привертають увагу до української трагедії, але й демонструють її культурне багатство та національну самобутність.

Українська діаспора, яка стала численнішою через війну, також відіграє важливу роль у формуванні міжнародної підтримки. У країнах ЄС діаспорні організації активно співпрацюють із місцевими культурними установами для організації заходів, які інформують громадськість про ситуацію в Україні. Фестивалі української культури, благодійні концерти та мовні курси стали ефективними засобами зміцнення культурних зв'язків і формування розуміння української позиції серед європейської громадськості.

Співпраця з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО та Рада Європи, сприяє захисту української культурної спадщини на міжнародному рівні. Наприклад, Україна активно бере участь у програмі з документування руйнувань пам'яток культури та створення планів для їх реставрації після війни. Це не лише забезпечує збереження культурного надбання, але й привертає увагу до масштабів втрат, яких зазнала Україна.

Україна активно розвиває культурну дипломатію через низку державних установ, кожна з яких має свої специфічні завдання та напрямки діяльності. Однією з ключових установ є Український інститут книги (УІК), що діє при Міністерстві культури та інформаційної політики України. [70] Інститут займається формуванням державної політики у книжковій галузі, промоцією читання, підтримкою видавничої справи та популяризацією української літератури за кордоном. Серед основних ініціатив УІК — організація національних стендів на міжнародних книжкових ярмарках, таких як Франкфуртський чи Гельсінський, а також проведення конкурсів культурно-мистецьких проєктів, спрямованих на популяризацію читання. Значна увага приділяється підтримці перекладів українських авторів на іноземні мови, що дозволяє популяризувати національну літературу за кордоном.

Ще однією важливою установою є Український інститут, який зосереджений на популяризації української культури у світі та формуванні позитивного іміджу країни. Інститут організовує культурні заходи, виставки, концерти та фестивалі за кордоном, підтримує міжнародні культурні обміни й резиденції для українських митців, а також реалізує масштабні інформаційні кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності про Україну. Завдяки таким проєктам, як «Be Brave Like Ukraine», Інститут зміцнює позиції України на міжнародній арені та демонструє її відданість європейським цінностям. [79]

Державне агентство України з питань кіно (Держкіно) займається реалізацією державної політики у сфері кінематографії. [8] Основними завданнями Держкіно є підтримка національного кіновиробництва, популяризація українського кіно за кордоном, організація участі у міжнародних

кінофестивалях та кіноринках. Наприклад, фільми українських режисерів отримують визнання на таких престижних фестивалях, як Каннський чи Берлінале, що сприяє підвищенню впізнаваності української кінематографії на міжнародній арені.

Український культурний фонд (УКФ) є ще однією ключовою установою, яка підтримує розвиток культури та мистецтва через надання грантової допомоги. УКФ фінансує культурні й мистецькі проекти, спрямовані на збереження спадщини, розвиток креативних індустрій та популяризацію українського мистецтва. [71] Завдяки грантовим програмам УКФ забезпечується підтримка сучасних культурних ініціатив, що сприяє інтеграції України у європейський культурний простір.

Мистецький арсенал — це національний культурно-мистецький і музейний комплекс, який займається організацією виставок, фестивалів, освітніх програм та інших культурних заходів. Ця установа є важливим осередком сучасного мистецтва та інтеграції української культури у світовий контекст. Мистецький арсенал надає платформу для розвитку нових творчих проєктів і співпраці митців із різних сфер. [25]

Цифрові технології стали невід'ємною частиною культурної дипломатії. Проєкти, такі як віртуальна платформа для перегляду українських музеїв і культурних пам'яток, дозволяють світовій аудиторії ознайомитися з українською культурою, навіть якщо фізичний доступ до цих об'єктів обмежений. Це не лише популяризує українську культуру, але й створює міцні зв'язки з європейською аудиторією через культурний обмін.

Руйнування культурної спадщини України є одним із найважчих наслідків війни, спрямованим не лише на знищення матеріальних цінностей, але й на підриг національної ідентичності. З початку війни зруйновано або пошкоджено сотні об'єктів, які є невід'ємною частиною історії та культури України. Серед найбільш знакових втрат — музей Григорія Сковороди в Харківській області, який був зруйнований унаслідок прямого обстрілу, а також численні історичні будівлі в Маріуполі, Чернігові, Харкові та інших містах, що стали мішенню

російської агресії. Знищення таких об'єктів має символічне значення, оскільки ці пам'ятки є носіями історичної пам'яті та культури, які відображають унікальність українського народу. [12]

Додатковою загрозою є системне викрадення та вивезення культурних цінностей з тимчасово окупованих територій. Наприклад, російські окупанти вивезли з музеїв Херсона, Маріуполя та інших міст десятки тисяч експонатів, зокрема археологічні знахідки, картини та історичні документи. Ці дії не лише порушують міжнародне право, але й мають на меті позбавити Україну її культурного багатства. [3]

Європейський Союз активно підтримує Україну у вирішенні цих проблем через фінансування, технічну допомогу та міжнародні ініціативи. ЮНЕСКО, у співпраці з ЄС, включила низку українських об'єктів до списку культурної спадщини, що перебуває під загрозою, що дозволяє залучити додаткові ресурси для їхнього збереження. Одним із ключових проєктів є «Emergency Response for Ukraine's Cultural Heritage», який фінансується Європейським Союзом. У межах цього проєкту українським музеям, архівам та бібліотекам надається матеріальна допомога, зокрема вогнестійкі матеріали, засоби для захисту експонатів та обладнання для їхньої евакуації. [81]

Європейський Союз також сприяє оцифруванню культурних цінностей України. Завдяки фінансуванню з боку ЄС українські архіви, бібліотеки та музеї створюють цифрові копії унікальних артефактів, які можуть бути втрачені через війну. Цифрова платформа Europeana стала важливим партнером у цьому процесі, забезпечуючи доступ до українських культурних цінностей для європейської аудиторії. [82]

Крім того, ЄС підтримує навчання українських фахівців у сфері реставрації та збереження спадщини. У Польщі, Чехії та інших країнах проводяться тренінги та семінари для українських реставраторів, які працюють над відновленням пошкоджених пам'яток. Також створюються міжнародні реставраційні проєкти, у межах яких європейські експерти допомагають розробляти плани

реконструкції зруйнованих об'єктів, таких як драматичний театр у Маріуполі чи історичні споруди в Чернігові.

Європейські культурні інституції організовують благодійні виставки, присвячені українській культурі, щоб залучити кошти на її збереження. Наприклад, у Парижі, Берліні та Брюсселі відбулися виставки, які демонструють культурні втрати України та привертають увагу до необхідності їхнього відновлення.

Перспективи співпраці між Україною та Європейським Союзом у збереженні культурної спадщини включають розширення програм реставрації, інтеграцію українських фахівців у європейські реставраційні ініціативи та залучення додаткового фінансування для відновлення культурних об'єктів. Спільні зусилля дозволяють не лише зберігати спадщину, але й зміцнюють зв'язки між Україною та ЄС у культурній сфері.

Інформаційна війна та культурна дезінформація, які супроводжують російську агресію, є серйозними загрозами для України. Росія активно використовує пропаганду для підризу міжнародної підтримки України, заперечення її як самостійної держави та спотворення уявлень про українську культуру. Культурна дезінформація включає привласнення української культурної спадщини, спотворення історичних фактів та фальсифікацію сучасних подій. Російська пропаганда, наприклад, стверджує, що українська кухня, зокрема борщ, є частиною "російської кулінарної традиції", а таких історичних діячів, як Тараса Шевченка чи Івана Мазепу, намагається подати як частину російської історії. Водночас заперечення Голодомору як геноциду українського народу та дискредитація сучасних реформ в Україні є інструментами, які використовуються для формування негативного іміджу держави.

Європейський Союз активно допомагає Україні протидіяти інформаційній війні та дезінформації, використовуючи різні інструменти. Однією з основних ініціатив є створення платформи EUvsDisinfo, яка фіксує та спростовує російські пропагандистські наративи, зокрема ті, що стосуються української культури та

історії. [83] Платформа надає докладні аналізи дезінформаційних кампаній, які дозволяють громадськості краще розуміти методи російської пропаганди.

ЄС також надає фінансову підтримку незалежним медіа в Україні та за її межами, щоб забезпечити якісне інформування населення. Такі програми спрямовані на створення об'єктивного контенту, що сприяє руйнуванню пропагандистських стереотипів. Інформаційні кампанії, як-от "Stand with Ukraine", ініційовані Європейською комісією, підкреслюють унікальність української культури та її роль у європейському контексті. Ці заходи дозволяють боротися з російськими маніпуляціями та підвищувати рівень обізнаності про Україну. [87]

У сфері освіти ЄС реалізує проекти, спрямовані на поширення знань про українську історію, культуру та сучасність. Освітні програми, такі як Erasmus+ і Horizon Europe, включають ініціативи, які протидіють історичним фальсифікаціям і сприяють поширенню об'єктивної інформації про Україну серед європейської аудиторії. Цифрові ініціативи також відіграють важливу роль у боротьбі з дезінформацією. ЄС фінансує створення цифрових платформ, які популяризують українську культуру. Інтеграція українських архівів і культурних об'єктів на платформу Europeana дозволяє міжнародній аудиторії ознайомитися з правдивими фактами, спростовуючи російські наративи.

Крім цього, Європейський Союз активно сприяє організації культурних заходів і виставок, які розповідають про унікальність української культури та її внесок у світове культурне надбання. Співпраця з такими організаціями, як Goethe-Institut та British Council, дозволяє реалізовувати спільні проекти з Українським інститутом, які мають важливе значення для міжнародного культурного обміну. Європейські санкції проти російських пропагандистських медіа, таких як RT і Sputnik, обмежили доступ цих ресурсів до європейської аудиторії, значно зменшивши їхній вплив.

Таким чином, Європейський Союз відіграє важливу роль у протидії інформаційній війні та культурній дезінформації, які спрямовані проти України. Завдяки створенню інформаційних платформ, підтримці незалежних медіа,

реалізації освітніх і цифрових ініціатив, а також організації культурних заходів ЄС сприяє збереженню та популяризації української культури. Ця співпраця зміцнює позиції України на міжнародній арені та сприяє протистоянню агресивним інформаційним кампаніям з боку Росії.

3.2. Вплив культурної дипломатії на підтримку євроінтеграційного курсу України під час війни

Культурна дипломатія стала важливим інструментом у зміцненні євроінтеграційного курсу України, особливо під час війни. Через численні культурні ініціативи Україна активно демонструє свою належність до європейської культурної спільноти та підкреслює спільні цінності, які є основою євроінтеграції.

Основною метою культурної діяльності в процесі наближення України до Європейського Союзу є розробка та реалізація послідовної стратегії інтеграції країни в європейський інформаційний простір. Це включає поширення правдивої та позитивної інформації про Україну через європейські медіа. Прискорення інтеграції України в європейський інформаційний простір тісно пов'язане із зовнішньополітичною стратегією держави, оскільки обидва процеси сприяють демократизації суспільних відносин і відповідають внутрішнім трансформаціям, що відбуваються в Україні.

Можливості культурної дипломатії України охоплюють розвиток мережі Українських інститутів за кордоном, просування інформації про економічний, інтелектуальний та культурний потенціал країни, формування лояльних експертних груп за кордоном, залучення українських і міжнародних меценатів, а також організацію культурно-мистецьких заходів високого рівня.

Для ефективної реалізації цих цілей необхідно модернізувати візуальну представленість України за кордоном, зокрема через статті, відеоматеріали,

фільми, фотографії, телевізійні програми, а також активну участь блогерів і лідерів громадської думки. Важливим аспектом є інтеграція існуючих культурно-мистецьких проєктів, реалізованих як в Україні, так і за її межами.

Міністерство закордонних справ України має визначити пріоритетні заходи з популяризації української культури та активно залучати комунікаційні відділи дипломатичних представництв і культурно-інформаційні центри для поширення презентаційних матеріалів. Почесні консули також можуть відігравати ключову роль у формуванні позитивного іміджу України в країнах їх діяльності.

Російська військова агресія та її загрози для демократичного світу змусили суб'єктів культурної дипломатії переглянути підходи до міжнародної співпраці в культурній сфері. Це потребує ухвалення нових нормативно-правових актів, спрямованих на захист культурних цінностей і підтримку діяльності культурних інституцій у майбутньому.

Зараз будь-яка мистецька діяльність сприймається крізь призму війни, навіть якщо вона безпосередньо не пов'язана з військовим конфліктом. Деякі попередні проєкти втратили свою актуальність і потребують переосмислення. Багато культурних ініціатив зосереджуються на головних завданнях чи проєктах, залишаючи позаду другорядні. Ідеї потребують адаптації, а іноді й нових потрібно знайти способи їх вираження. З'являються нові теми та питання про те, як з ними працювати, що таке українська культура поза контекстом війни у світовому співтоваристві, дестигматизація людей з Донбасу, проблема військової інвалідності, дитяча війна та багато іншого.

Деякі люди залишають свої рідні місця, тоді як інші оселяються на нових територіях. Розширення географії окремих проєктів ставить нові виклики перед їхньою комунікацією, зокрема щодо мовного різноманіття. Війна змінює сприйняття окремих регіонів і впливає на цільову аудиторію, яка раніше була основним об'єктом культурних ініціатив та інституцій. Ці зміни контексту

потребують обов'язкового врахування. Люди, які вимушено покинули свої домівки, опиняються в незнайомому культурному середовищі, переселяючись до інших міст чи країн. Культурні заходи відіграють важливу роль у сприянні їх інтеграції та адаптації до місцевих спільнот. Водночас актуальним залишається питання, як зробити культурні продукти доступними для ширшої аудиторії, особливо з огляду на економічні труднощі, спричинені війною.

Присутність значної кількості українців за кордоном відкриває перед Україною унікальні можливості для посилення комунікації про країну, залучення зовнішніх ресурсів та реалізації міжнародних проєктів. Розширення мережі української діаспори може зробити її незамінним посередником у культурній дипломатії. Проте, рівень обізнаності іноземців про події в Україні залишається обмеженим. Це підкреслює важливість активного використання інструментів культурної дипломатії для популяризації української культури, формування глибшого розуміння ситуації в Україні та залучення міжнародної спільноти до підтримки нашої країни.

Програма ЄС «Креативна Європа» стала платформою для реалізації багатьох спільних культурних проєктів між Україною та європейськими країнами. Наприклад, Україна отримала гранти для створення фільмів, літературних перекладів та проведення культурних фестивалів. Ці проєкти сприяють не лише популяризації української культури, але й інтеграції українських митців у європейський культурний простір. Участь у програмі також дозволяє Україні впроваджувати європейські стандарти у сфері культури.

Під час війни Україна активно проводить культурні заходи в європейських країнах, які підкреслюють європейську ідентичність України. Наприклад:

- Виставка «Україна: Культура опору» в Парижі у 2023 році привернула увагу до руйнувань культурної спадщини через російську агресію, водночас демонструючи стійкість українського народу.

- Фестивалі українського кіно в Берліні та Варшаві представляли сучасні українські фільми, які висвітлюють важливі соціальні, культурні та історичні теми. Це допомагає будувати культурний діалог між Україною та ЄС.

Український інститут спільно з європейськими партнерами реалізує численні проекти, які сприяють взаєморозумінню та підтримці України в ЄС. Наприклад, організація семінарів і лекцій для європейської аудиторії про українську історію, культуру та сучасні виклики допомагає формувати позитивний імідж України.

Переклади українських літературних творів на європейські мови стали важливим кроком у просуванні української культури. Завдяки підтримці ЄС та національних інституцій, книги таких авторів, як Сергій Жадан, Оксана Забужко та Андрій Курков, стали доступними для широкої аудиторії в Європі. Літературні фестивалі, такі як Лейпцизький книжковий ярмарок, де Україна представила власний стенд, також сприяють популяризації української культури.

Через війну багато культурних заходів перейшли в онлайн-формат. Віртуальні виставки, такі як «Збереження української культурної спадщини», дозволяють європейцям ознайомитися з українським мистецтвом навіть у складних умовах. Ці ініціативи стали мостом між Україною та європейською спільнотою, сприяючи інтеграції через цифрову культуру.

Українські артисти, оркестри та театри беруть участь у благодійних заходах, спрямованих на збір коштів для підтримки України. Наприклад, Національний академічний оркестр України виступав у країнах ЄС із програмою, присвяченою українській музичній спадщині, що допомогло зміцнити культурні зв'язки.

Сьогодні за кордоном є значний попит на український культурний продукт, спричинений саме війною. Ці можливості слід використовувати для посилення контактів як усередині країни (співпраця), так і з міжнародними партнерами. Представники культурної сфери задаються питанням, як зробити так, щоб війна не була єдиною асоціацією з Україною. Крім того, постає важливе

питання: який контент ми можемо запропонувати зараз, щоб інтерес до української культури та мистецтва залишився після завершення конфлікту.

3.3. Стратегічні напрямки розвитку культурної дипломатії для євроінтеграції в післявоєнний період

Післявоєнний період стане критично важливим етапом для України, коли культурна дипломатія відіграватиме ключову роль у відновленні держави та посиленні її євроінтеграційних прагнень. У цей період необхідно зосередитися на стратегічних напрямках, які забезпечать ефективну співпрацю з Європейським Союзом, підтримку національної ідентичності та побудову довгострокових культурних зв'язків.

Одним із головних стратегічних завдань стане відновлення зруйнованих культурних пам'яток, архітектурних об'єктів та музеїв. Для цього необхідно активізувати співпрацю з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, Рада Європи та європейські культурні фонди. Створення програм реставрації та реконструкції за участі європейських експертів не лише сприятиме відновленню спадщини, але й зміцнить імідж України як відповідального партнера в європейському культурному просторі.

Відновлення культурної спадщини та міжнародна співпраця є одним із ключових завдань для України в післявоєнний період. Війна завдала серйозних втрат українській культурі, зокрема через руйнування архітектурних пам'яток, музеїв, архівів та інших культурних об'єктів. Одним із найбільш символічних прикладів є знищення музею імені Григорія Сковороди в Харківській області, що стало яскравим свідченням загрози для культурної спадщини під час війни. Відновлення таких об'єктів потребує значних ресурсів, фахових знань та міжнародної підтримки, оскільки країна, яка перебуває у стані відновлення, має обмежені можливості для фінансування культурних проєктів.

Співпраця з міжнародними організаціями вже демонструє позитивні результати. Зокрема, ЮНЕСКО включила низку українських об'єктів до списку

культурної спадщини, що перебуває під загрозою, а також розробляє програми підтримки для їх документування та відновлення. Проєкт «Emergency Response for Ukraine's Cultural Heritage», ініційований ЄС, надає українським музеям і архівам необхідні матеріали для захисту експонатів. [85] Одночасно з цим у Польщі та Чехії запущено програми навчання українських реставраторів, що дозволяє залучити європейський досвід для збереження і відновлення пам'яток.

Перспективи відновлення культурної спадщини в Україні значною мірою пов'язані з міжнародною фінансовою допомогою. Гранти від європейських культурних фондів, таких як ЮНЕСКО та Європейський банк реконструкції і розвитку, можуть забезпечити необхідні ресурси для реставраційних проєктів. Важливим напрямком є також залучення міжнародних експертів, які можуть передати свій досвід українським фахівцям. Це створює можливості для професійного обміну, підвищення кваліфікації та розвитку національної реставраційної школи.

Одним із перспективних напрямків у цій сфері є розвиток цифрових технологій. Віртуальні платформи, 3D-моделі та цифрові архіви дозволяють зберегти інформацію про культурні об'єкти навіть у разі їх фізичного знищення. Український інститут національної пам'яті вже ініціював низку цифрових проєктів, які роблять українську спадщину доступною для широкої аудиторії в усьому світі. Це не лише сприяє популяризації культури, але й підвищує міжнародну обізнаність про втрати, яких зазнала Україна.

Відновлення культурної спадщини також має значний економічний потенціал. Організація культурного туризму, створення маршрутів до відновлених пам'яток та проведення фестивалів допоможуть залучити іноземні інвестиції та підтримати місцеву економіку. Відновлені культурні об'єкти стануть символами стійкості України та її здатності долати труднощі, зміцнюючи позиції країни у європейському культурному просторі.

Відновлення культурної спадщини України після війни вимагає комплексного підходу, що включає міжнародну співпрацю, залучення фінансування, інтеграцію сучасних технологій та підтримку реставраційних

ініціатив. Попри численні виклики, такі як руйнування, дефіцит ресурсів та експертів, перспективи цієї роботи є надзвичайно великими, оскільки вона сприятиме не лише культурному відновленню, але й інтеграції України в європейський культурний простір.

Важливим аспектом інтеграції є участь України у великих європейських культурних подіях, таких як Лейпцизький книжковий ярмарок, Венеційська бієнале чи Каннський кінофестиваль. Ці заходи надають унікальну платформу для представлення українських митців, авторів та кінематографістів, що сприяє зміцненню культурних зв'язків між Україною та країнами ЄС. Наприклад, участь українських видавців у Франкфуртському книжковому ярмарку сприяє перекладу українських літературних творів на європейські мови та їх популяризації серед широкої аудиторії.

Окрім великих програм, інтеграція до європейських культурних ініціатив включає партнерство на рівні громад та локальних проєктів. Українські міста встановлюють партнерські відносини з європейськими містами для реалізації спільних культурних подій, обміну досвідом у сфері збереження спадщини та розвитку культурних індустрій. Наприклад, українські міста, які подали заявки на участь у програмі «Культурна столиця Європи», вже започаткували діалог із європейськими партнерами, що сприяє культурному розвитку регіонів.

Інтеграція України до європейських культурних програм має не лише культурне, але й стратегічне значення. Це дозволяє Україні посилити свою присутність у європейському культурному просторі, популяризувати національну ідентичність та сприяти економічному розвитку через культурний туризм і міжнародну співпрацю. Попри виклики, такі як брак фінансування чи адміністративні перешкоди, перспективи інтеграції до європейських програм залишаються надзвичайно великими, оскільки вони сприяють не лише відновленню культури, але й зміцненню зв'язків із Європейським Союзом.

Цифровізація стане важливим інструментом для популяризації української культури у світі. Створення інтерактивних платформ, віртуальних музеїв, онлайн-архівів та мультимедійних проєктів дозволить розширити доступ до

культурних об'єктів та залучити широку аудиторію. Наприклад, віртуальні виставки можуть стати ефективним способом демонстрації багатства української культури навіть у віддалених куточках світу.

У сучасних умовах цифрові технології стають невід'ємною складовою культурної дипломатії, особливо у післявоєнний період. Україна активно використовує цифрові інструменти для популяризації своєї культури, історії та мистецтва, а також для забезпечення міжнародного доступу до культурної спадщини, яка перебуває під загрозою через війну. Розвиток цифрової культурної дипломатії відкриває нові перспективи для інтеграції України в європейський культурний простір, залучення ширшої аудиторії та створення інноваційних форматів культурної взаємодії.

Цифрові ініціативи в Україні вже показали свою ефективність. Наприклад, проекти з оцифрування архівів і створення 3D-моделей культурних пам'яток дозволяють не лише зберегти інформацію про зруйновані або пошкоджені об'єкти, але й представити їх на міжнародних цифрових платформах, таких як Europeana. [82] Віртуальні виставки, створені Українським інститутом, наприклад, «Збереження української культурної спадщини», стали важливими інструментами для поширення знань про українське мистецтво та історію. Такі проекти не лише демонструють багатство української культури, але й привертають увагу до втрат, яких зазнала країна через війну.

Цифрова культурна дипломатія також сприяє розвитку міжнародного співробітництва. Через онлайн-платформи українські митці, культурні установи та експерти можуть взаємодіяти зі своїми колегами з усього світу, беручи участь у спільних виставках, форумах та конференціях. Наприклад, цифрові конференції, організовані Міністерством культури та інформаційної політики України, дозволяють залучити європейських партнерів до обговорення питань збереження культурної спадщини та популяризації сучасного українського мистецтва.

Інноваційні формати, такі як інтерактивні музеї, мобільні додатки для вивчення історії та культури, а також платформи доповненої реальності,

відкривають нові можливості для культурної дипломатії. Наприклад, створення інтерактивних мобільних додатків, присвячених українським культурним маршрутам, може сприяти популяризації національної спадщини серед європейської аудиторії. Доповнена реальність дозволяє відтворювати зруйновані пам'ятки, створюючи вражаючий досвід для користувачів, які не мають змоги відвідати ці об'єкти фізично.

Попри значні перспективи, розвиток цифрової культурної дипломатії стикається з певними викликами. Одним із ключових є недостатнє фінансування, що обмежує можливості для створення великих цифрових проєктів. Ще одним викликом є необхідність розвитку цифрової інфраструктури, зокрема програмного забезпечення та платформ, які відповідали б сучасним вимогам. Додатково, недостатність кваліфікованих кадрів у сфері цифрових технологій ускладнює реалізацію проєктів.

У післявоєнний період розвиток цифрової культурної дипломатії матиме кілька стратегічних напрямків. Це включає створення національної цифрової платформи для популяризації української культури, розробку освітніх програм для підготовки фахівців у сфері цифрової дипломатії, а також інтеграцію цифрових ініціатив до європейських культурних програм. Важливою перспективою є також залучення міжнародних грантів для фінансування цифрових проєктів, які дозволять Україні залишатися видимою на світовій культурній арені.

Таким чином, цифрова культурна дипломатія є потужним інструментом для підтримки міжнародної присутності України, популяризації її культури та інтеграції до європейського культурного простору. Її розвиток у післявоєнний період дозволить не лише зберегти національну ідентичність, але й посилити міжнародну підтримку для відновлення країни.

Просування української мови як частини європейської культури залишатиметься важливим стратегічним напрямком. Організація літературних фестивалів, переклад українських творів на європейські мови та проведення мовних курсів сприятимуть популяризації мови та літератури. Участь у великих

європейських літературних подіях, таких як Франкфуртський книжковий ярмарок, допоможе інтегрувати українських авторів у європейську літературну спільноту.

Підтримка української мови та літератури є важливим компонентом культурної дипломатії України, особливо в післявоєнний період, коли національна ідентичність стає ключовим елементом міжнародної взаємодії. Мова та література є не лише носіями культури, але й потужними інструментами для популяризації України у світі та інтеграції в європейський культурний простір.

Одним із основних напрямків підтримки української мови є розширення її викладання у країнах Європи, де проживає значна українська діаспора. Після початку повномасштабного вторгнення мільйони українців опинилися за кордоном, створивши попит на освітні програми, орієнтовані на збереження мови серед молодшого покоління. У країнах ЄС активно відкриваються суботні та недільні школи, де викладаються українська мова, література та історія. Наприклад, у Польщі, Німеччині та Чехії місцеві громади та українські культурні центри створюють умови для вивчення української мови не лише для дітей, але й для дорослих.

Ще одним важливим напрямком є переклад української літератури європейськими мовами. Завдяки міжнародним грантам та програмам підтримки, зокрема від Європейського Союзу, такі твори, як романи Сергія Жадана, Оксани Забужко та Андрія Куркова, були перекладені англійською, німецькою, французькою та іншими мовами. Літературні фестивалі, такі як Лейпцизький книжковий ярмарок та Франкфуртський книжковий ярмарок, стали важливими майданчиками для презентації української літератури на міжнародній арені. Наприклад, у 2022 році Україна була представлена на Франкфуртському ярмарку окремим стендом, де були презентовані сучасні українські автори та видавці. [33]

Українська література також займає важливе місце у міжкультурному діалозі. Публікація українських творів у європейських літературних журналах дозволяє європейській аудиторії ознайомитися з українськими наративами, які

висвітлюють теми війни, боротьби за свободу, ідентичності та спільних цінностей. Це не лише підвищує обізнаність про Україну, але й сприяє формуванню емоційного зв'язку між українською та європейською аудиторіями.

Підтримка української мови також виявляється через створення мовних курсів і культурних програм для іноземців. Наприклад, Український інститут регулярно організовує курси української мови для дипломатів, іноземних журналістів та культурних діячів, які працюють з Україною. Це не лише полегшує комунікацію, але й створює глибше розуміння української культури та історії.

Попри успіхи, підтримка української мови та літератури стикається з низкою викликів. Один із них — недостатнє фінансування програм перекладів та просування українських творів за кордоном. Крім того, популяризація мови та літератури потребує ефективної координації між державними інституціями, видавцями та міжнародними партнерами. Ще одним викликом є необхідність адаптації українських освітніх програм для іноземної аудиторії, що потребує створення інноваційних методик викладання.

Перспективи для розвитку цього напрямку є значними. У післявоєнний період Україна може розширити свою участь у міжнародних літературних фестивалях, розробити національні програми підтримки перекладів та організувати більше культурних обмінів із країнами ЄС. Окрему увагу слід приділити створенню цифрових платформ, які сприятимуть популяризації української літератури. Наприклад, платформи для онлайн-читання, які містять переклади українських творів, можуть значно розширити аудиторію української літератури за кордоном.

Таким чином, підтримка української мови та літератури є важливим елементом культурної дипломатії, що сприяє збереженню національної ідентичності, інтеграції в європейський культурний простір та формуванню позитивного іміджу України у світі. Успішна реалізація цих завдань вимагає комплексного підходу, координації з міжнародними партнерами та

використання сучасних технологій для розширення доступу до української культури.

Після війни необхідно зосередитися на підтримці українських митців та культурних індустрій, які постраждали від бойових дій. Це включає створення грантових програм для митців, організацію міжнародних резиденцій та майданчиків для культурного обміну. Залучення європейських партнерів до підтримки українського мистецтва стане важливим кроком для відновлення культурного потенціалу країни.

Підтримка митців та культурних індустрій є одним із ключових пріоритетів у післявоєнний період для забезпечення відновлення культурного потенціалу України. Митці та представники культурних індустрій не лише зберігають та поширюють національну ідентичність, але й виступають амбасадорами України на міжнародній арені. Після повномасштабного вторгнення багато з них зіткнулися з втратами, змушені були залишити країну чи працювати в умовах фінансової нестабільності, що створює значні виклики для їхньої діяльності.

Один із важливих напрямків підтримки — створення грантових програм для українських митців. Наприклад, гранти можуть забезпечити фінансування для створення нових мистецьких проєктів, організації виставок, постановок та інших культурних заходів як в Україні, так і за її межами. Такі ініціативи допомагають митцям продовжувати творчу діяльність і водночас популяризувати українську культуру за кордоном.

Культурні індустрії, такі як кіно, музика, дизайн та медіа, відіграють важливу роль у зміцненні культурного потенціалу України. Наприклад, підтримка українського кінематографа через міжнародні кінофестивалі, такі як Каннський чи Берлінале, дозволяє залучати увагу до важливих тем, які висвітлюють українські режисери. Участь у таких заходах не лише сприяє розвитку кіноіндустрії, але й формує позитивний імідж України на міжнародній арені. Водночас для розвитку музичної індустрії важливо організовувати концерти та фестивалі, які презентують українських виконавців у країнах ЄС.

Наприклад, виступи українських оркестрів, таких як Національний симфонічний оркестр України, допомагають залучати міжнародну підтримку через мистецтво.

Окрему увагу слід приділити підтримці митців, які працюють у цифровому форматі. Розвиток цифрових платформ для розповсюдження творів мистецтва дозволяє українським митцям демонструвати свої роботи широкій аудиторії незалежно від географічного розташування. Наприклад, онлайн-галереї, цифрові виставки та віртуальні арт-платформи можуть стати важливими інструментами для популяризації українського мистецтва.

Попри перспективи, підтримка митців та культурних індустрій стикається з низкою викликів. Одним із них є нестача фінансових ресурсів у державному бюджеті, що зумовлює необхідність активного залучення міжнародної допомоги. Іншим викликом є відсутність інфраструктури для роботи митців у регіонах, які зазнали значних руйнувань через воєнні дії. Крім того, існує проблема збереження культурної ідентичності в умовах глобалізації, що потребує стратегічного підходу до підтримки традиційного та сучасного мистецтва.

Перспективи для підтримки митців та культурних індустрій є значними. Одним із ключових завдань є створення національного фонду підтримки культури, який акумулюватиме ресурси для фінансування культурних проєктів. Ще одним напрямком є організація міжнародних резиденцій для українських митців, де вони зможуть працювати, обмінюватися досвідом та інтегруватися у світовий культурний простір. Також важливо сприяти розвитку креативних хабів у великих містах України, які стануть платформами для співпраці митців із різних сфер.

Після війни Україна може використати свої природні та культурні ресурси для відновлення туристичного сектору. Організація культурних маршрутів, фестивалів та екскурсій для європейських туристів допоможе не лише залучити іноземні інвестиції, але й зміцнити зв'язки з європейською спільнотою. Цей напрям також сприятиме відновленню економіки через культурний туризм.

Розвиток культурного туризму є одним із стратегічних напрямків відновлення України у післявоєнний період. Культурний туризм сприяє не лише економічному розвитку, але й зміцненню міжнародних зв'язків, популяризації національної спадщини та формуванню позитивного іміджу України. Унікальне культурне багатство України, включно з архітектурними пам'ятками, музеями, історичними місцями та традиціями, може стати важливим ресурсом для залучення іноземних туристів.

Післявоєнний період відкриває можливості для відновлення та переосмислення туристичних маршрутів, які можуть бути інтегровані у європейський туристичний простір. Наприклад, відновлення зруйнованих архітектурних пам'яток у Львові, Києві, Одесі та Харкові може стати ключовим напрямком для залучення як внутрішніх, так і міжнародних туристів. Програми, спрямовані на реставрацію та модернізацію культурних об'єктів, сприятимуть підвищенню їхньої привабливості та інтеграції у світовий культурний контекст.

Організація тематичних культурних маршрутів є перспективним напрямком розвитку. Наприклад, «Шлях Григорія Сковороди» може стати популярним маршрутом, присвяченим життю та творчості видатного філософа, із зупинками в музеях, присвячених його спадщині. Подібні маршрути можуть бути розроблені для інших видатних постатей української культури, таких як Тарас Шевченко чи Леся Українка. Крім того, маршрути, пов'язані з подіями Другої світової війни чи сучасної війни, можуть привернути увагу туристів, які цікавляться історією.

Фестивалі, ярмарки та культурні заходи можуть стати важливими елементами розвитку культурного туризму. Наприклад, такі події, як Одеський міжнародний кінофестиваль, Львівський форум видавців чи етнофестивалі в Карпатах, вже демонструють високий потенціал для залучення туристів. У післявоєнний період організація нових фестивалів, присвячених українському мистецтву, музиці чи кухні, може стати додатковим стимулом для відвідування країни.

Цифрові технології також відіграють важливу роль у розвитку культурного туризму. Створення інтерактивних мобільних додатків, які пропонують інформацію про туристичні маршрути, культурні об'єкти та заходи, дозволяє зробити туризм доступнішим і зручнішим для туристів. Віртуальні тури по музеях, таких як Софійський собор у Києві чи Кам'янець-Подільська фортеця, можуть залучити туристів з усього світу, які зможуть ознайомитися з українською культурою перед візитом.

Попри значні перспективи, розвиток культурного туризму стикається з певними викликами. Війна завдала серйозної шкоди інфраструктурі, включно з туристичними об'єктами, що потребують відновлення. Іншою проблемою є формування безпечного туристичного середовища, яке стане одним із головних факторів для залучення іноземних туристів у післявоєнний період. Крім того, розвиток культурного туризму потребує значних інвестицій, які можуть бути отримані через співпрацю з міжнародними організаціями та приватними інвесторами.

Перспективи розвитку культурного туризму в Україні є значними. Участь у міжнародних туристичних виставках, таких як ITB Berlin чи World Travel Market, дозволить презентувати туристичний потенціал України та залучити міжнародних партнерів. Створення національної стратегії розвитку культурного туризму, яка включатиме підтримку місцевих ініціатив, модернізацію інфраструктури та популяризацію України як культурної дестинації, сприятиме довгостроковому успіху цього напрямку.

Створення масштабних інформаційних кампаній, спрямованих на популяризацію України як невід'ємної частини Європи, стане важливим завданням. Кампанії повинні підкреслювати відданість України європейським цінностям, її культурне багатство та внесок у європейську історію. Використання соціальних мереж, медіа та партнерств із європейськими культурними організаціями підсилить ефективність таких ініціатив.

Інформаційні кампанії є важливим інструментом культурної дипломатії України, спрямованим на формування позитивного іміджу держави, поширення

знань про її культуру та історію, а також залучення міжнародної підтримки для євроінтеграційних прагнень. В умовах війни та післявоєнного відновлення такі кампанії мають стратегічне значення, оскільки вони допомагають будувати довіру, налагоджувати зв'язки з європейськими партнерами та демонструвати відданість України європейським цінностям.

Ще одним прикладом ефективних інформаційних кампаній є ініціатива «Ukraine NOW», яка з початку повномасштабного вторгнення адаптувала свої меседжі до сучасних викликів. Кампанія зосереджується на поширенні інформації про культурне багатство України, її історію та внесок у європейську цивілізацію. Розміщення стендів на міжнародних виставках, створення рекламних роликів та партнерство з європейськими медіа дозволяє охопити широку аудиторію та сприяти формуванню позитивного іміджу України.

Кампанії, присвячені захисту культурної спадщини, також відіграють важливу роль у підтримці євроінтеграції. Наприклад, ініціатива «Russia is Destroying Ukrainian Culture» звертає увагу на знищення українських пам'яток війною та акцентує на важливості їхнього збереження. [12] Ця кампанія реалізується через виставки, конференції та публікації в провідних європейських медіа, що допомагає налагодити співпрацю з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО та Рада Європи.

Важливим аспектом інформаційних кампаній є їхній цифровий компонент. Використання соціальних мереж, таких як Facebook, Instagram, Twitter та TikTok, дозволяє досягати молоді аудиторії, яка є рушійною силою громадської думки в Європі. Наприклад, проєкти Українського інституту включають серії постів, відеороликів та онлайн-лекцій, що розповідають про українську культуру та її місце в європейській історії. Онлайн-кампанії не лише поширюють інформацію, але й створюють платформу для дискусій і взаємодії між українською та європейською аудиторіями.

Інформаційні кампанії також спрямовані на популяризацію української мови та літератури. Наприклад, кампанія «Читай українське» підтримує переклади українських книг на європейські мови та організовує літературні

заходи у країнах ЄС. Такі ініціативи не лише знайомлять європейців із сучасною українською літературою, але й підкреслюють культурну спорідненість України з Європою.

Попри успіхи, інформаційні кампанії стикаються з викликами, зокрема конкуренцією в медіапросторі, де російська пропаганда намагається дискредитувати Україну та її євроінтеграційні прагнення. Для подолання цих викликів необхідно залучати більше міжнародних партнерів, розширювати фінансування та впроваджувати інноваційні підходи, такі як співпраця з європейськими інфлюенсерами.

Перспективи інформаційних кампаній включають розробку нових ініціатив, які враховуватимуть специфіку європейської аудиторії та сучасні тренди у медіа. Участь у міжнародних форумах, виставках і фестивалях дозволить Україні закріпити своє місце в європейському культурному просторі, а посилення цифрового компоненту — розширити охоплення та залучення.

Стратегічні напрямки розвитку культурної дипломатії в післявоєнний період повинні бути спрямовані на відновлення спадщини, інтеграцію до європейських культурних програм, розвиток цифрових ініціатив, підтримку митців та культурних індустрій, а також популяризацію української мови й культури. Ці кроки сприятимуть не лише культурному відновленню, але й інтеграції України до європейського простору.

ВИСНОВОК

Культурна дипломатія України є ключовим інструментом, що сприяє не лише популяризації національної культури, але й інтеграції у спільний європейський простір, побудований на основі загальнолюдських і європейських цінностей. Європейські цінності, які визначають спільну ідентичність країн Європейського Союзу, включають повагу до людської гідності, прав людини, свободу, демократію, рівність та верховенство права. Україна у своїй культурній дипломатії активно демонструє прихильність до цих принципів, що робить її важливим партнером у європейській інтеграції.

Одним із центральних аспектів європейських цінностей є повага до культурного та мовного різноманіття. Україна, будучи багатонаціональною державою, використовує культурну дипломатію для демонстрації своєї відкритості та толерантності. Підтримка української мови та літератури, зокрема через переклад творів українських письменників на європейські мови, підкреслює повагу до мовної ідентичності як основи культурного розмаїття. Водночас Україна сприяє збереженню культур національних меншин, що відповідає принципам поваги до різноманітності, закладеним у Хартії основних прав ЄС.

Свобода та демократія, які є базовими європейськими цінностями, відображаються у зусиллях України популяризувати свої мистецькі досягнення, що нерідко стають інструментами боротьби за права людини та свободу. Наприклад, кінематограф, театральні вистави та музичні проєкти часто порушують теми боротьби за свободу та права людини, які є основоположними для європейської ідентичності. Фільми, такі як «Земля блакитна, ніби апельсин» Ірини Цілик, що отримали міжнародне визнання, демонструють не лише творчий потенціал України, але й її прихильність до принципів свободи вираження та гідності людини.

Україна також відповідає європейським цінностям через свою боротьбу за верховенство права та права людини, що набуває особливого значення в умовах

війни. Культурна дипломатія використовується для привернення уваги до порушень цих принципів з боку Росії, зокрема через виставки, присвячені зруйнованій культурній спадщині, викраденим артефактам та впливу війни на мирне населення. Такі ініціативи підкреслюють прагнення України захищати права своїх громадян та дотримуватися міжнародних стандартів навіть у найскладніших умовах.

Принцип рівності є ще однією важливою складовою європейських цінностей, яку Україна активно втілює через культурну дипломатію. Реалізація проєктів, спрямованих на підтримку жінок у мистецтві, є прикладом цього. Фестивалі, виставки та програми резиденцій, де жінки-мисткині отримують рівні можливості для представлення своїх робіт, демонструють відданість України ідеї рівності.

Крім того, Україна робить значний внесок у збереження культурної спадщини, що також є важливим елементом європейської культурної політики. Відновлення зруйнованих пам'яток, оцифрування архівів та залучення міжнародних партнерів до реставрації об'єктів спадщини є прикладами того, як Україна інтегрується у спільний європейський культурний простір. Спільна робота з такими організаціями, як ЮНЕСКО та Європейський Союз, дозволяє Україні не лише зберігати свою спадщину, але й робити її частиною європейської історії.

Солідарність, що є основним принципом європейської інтеграції, також відображається у культурній дипломатії України. Кампанії, такі як «Be Brave Like Ukraine», не лише привертають увагу до сміливості українського народу у боротьбі за свободу, але й акцентують на спільних цінностях, які об'єднують Україну та Європу. Інформаційні кампанії та культурні обміни допомагають укріплювати взаємне розуміння між народами, що є основою для довгострокового партнерства.

Відновлення культурної спадщини України після війни вимагає комплексного підходу, що включає міжнародну співпрацю, залучення фінансування, інтеграцію сучасних технологій та підтримку реставраційних

ініціатив. Попри численні виклики, такі як руйнування, дефіцит ресурсів та експертів, перспективи цієї роботи є надзвичайно великими, оскільки вона сприятиме не лише культурному відновленню, але й інтеграції України в європейський культурний простір.

Культурна дипломатія є потужним інструментом, який дозволяє Україні не лише зберігати свою унікальну культурну ідентичність, але й активно демонструвати прихильність до європейських цінностей. Через мистецтво, літературу, кінематограф та міжнародні ініціативи Україна підкреслює свою готовність бути частиною європейської спільноти. Інтеграція у європейський культурний простір через спільні проєкти, ініціативи та цінності закладає міцну основу для подальшого зміцнення відносин між Україною та Європейським Союзом. Завдяки культурній дипломатії Україна не лише адаптується до європейських стандартів, але й збагачує європейську культуру своїм унікальним внеском, формуючи новий етап інтеграції.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. 40 митців з різних країн у Варшаві представили погляд на воєнні злочини Росії проти України. URL: <https://kultura.rayon.in.ua/news/547451-40-mittsiv-z-riznikh-krain-u-varshavi-predstavili-poglyad-na-voenni-zlochini-rosii-proti-ukraini>
2. Веденєєв Д. Становлення культурної дипломатії України як соціокультурного інституту. Історія питання. Зовнішні справи. 2021. Том 31 №1-2. С. 15-21.
3. Вкрадена культурна спадщина: куди окупанти вивезли найцінніші музейні експонати півдня України? Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-vkradena-kulturna-spadshchyna-kudy-vyvozyat-okupanty-ekspanaty/32853927.html>
4. Герасименко І. В. Роль культурної дипломатії у процесі євроінтеграції України. Журнал міжнародних відносин, 2021. №4. С. 45–56.
5. Герасименко І. В. Стратегічний підхід до розвитку культурної дипломатії України. Журнал міжнародних відносин, 2020. №2. С. 39–48.
6. Гололобов С. Культурна дипломатія як складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі українського державотворення. Public Administration and Regional Development. 2022. № 18. С. 1057-1077.
7. Грантові можливості для митців та діячів культури. Центр розвитку Час змін. URL: <https://chaszmin.com.ua/grantovi-mozhlyvosti-dlya-myttsiv-ta-diyachiv-kultury-4/>
8. Державне агенство з питань кіно: [офіційний сайт]. URL: <https://usfa.gov.ua/>
9. Долотова Д. Як Росія впродовж століть намагалася знищувати українців та нашу культуру. 2022. URL: <http://surl.li/gmwub>.
10. «До своєї природи» — у Києві відкрилась виставка з любов'ю до української природної спадщини. URL: <https://wwf.ua/?14431916/back-to-nature-street-exhibition>

11. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>
12. Знищення культурної спадщини України є елементом кремлівської політики геноциду. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3910145-znisenna-kulturnoi-spadsini-ukraini-e-elementom-kremlivskoi-politiki-genocidu-kostin.html>
13. Еразмус+. Офіційний сайт програми. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>
14. Європейський Союз. Офіційний сайт. URL: <https://europa.eu>
15. Забіяка І. Культурна дипломатія: від самопізнання до самопрезентації. 12.06.2022/ Український Інститут. URL: <https://uaculture.org/texts/kulturna-dyplomatiya-vid-samopiznannya-do-samoprezentacziyi/>
16. Ісаєвич Я. Д. Культурна спадщина української діаспори. Львів: Світ, 2010. 320 с.
17. Княжицький М. Навіщо воюємо, якщо не фінансуємо культуру? Еспресо.TV. 2022. URL: <https://espreso.tv/navishcho-voyuemo-yakshcho-ne-finansuemo-kulturu>
18. Коваль Н., Ірисова М., Мельник М. Діяльність Українського інституту протягом трьох років існування в розрізі очікувань цільових аудиторій за кордоном. Аналітична записка / Український Інститут. 2021. URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/diyalnist-ukrayinskogo-instytutu-protyagom-troh-rokiv-isnuvannya.pdf>
19. Креативна Європа. Офіційний сайт програми. URL: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe>
20. Кубко В. Культурна дипломатія в системі стратегічних комунікацій України. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 45. С. 125-134.
21. Культура в часі війни: дипломатичний фронт / Cultural Strategy Institute. 2022. URL: <https://isc.lviv.ua/en/blog/dyplomatiia-v-chasi-vijny/>

22. Культура в часі війни: дипломатичний фронт. Інститут стратегії культури. 2022. URL: <https://isc.lviv.ua/dyplomatiia-v-chasi-vijny/>
23. Луцишин Г. Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах. 2017. Політичні науки. Випуск 3, № 1. С. 25-30.
24. Мателешко Ю. Особливості, тенденції та перспективи розвитку інституційних та нормативно-правових засад культурної дипломатії України. Геополітичні пріоритети України. Збірник наукових праць. 2022. Випуск 2 (29). С. 49-58.
25. Мистецький арсенал: [офіційний сайт]. URL: <https://artarsenal.in.ua/>
26. Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA. URL: <https://docudays.ua/>
27. Міністерство закордонних справ України : [офіційний сайт]. URL: <https://mfa.gov.ua/>
28. Міністерство культури та інформаційної політики України : [офіційний сайт]. URL: <https://mkp.gov.ua/>
29. Мостова Д. Інституційно-організаційне забезпечення публічної дипломатії в системі публічного управління України. Теорія та історія державного управління. 2020. Випуск 4(47). С. 33-38.
30. На Вінеційській бієнале представили Український павільйон. Укрінформ. 20.02.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3462707-na-venecijskij-bienale-predstavili-ukrainskij-paviljon.html>
31. Основи законодавства про культуру: Закон України №2117-ХІІ від 14.02.1992 р. База даних “Законодавство України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-12#Text>
32. Перший англomовний онлайн-курс про Україну. Український інститут. URL: <https://ui.org.ua/sectors/pershyj-anglomovnyj-onlajn-kurs-pro-ukrayinu/>
33. “Повернення голосу”: Україна на Франкфуртському книжковому ярмарку. Фонд “Відродження”. 2024. URL: <https://www.irf.ua/povernennya-golosu-ukrayina-na-frankfurtskomu-knyzhkovomu-yarmarku-2024/>

34. Представництво Українського інституту в Німеччині. Український інститут. URL: <https://ui.org.ua/sectors/representative-office-in-germany/>
35. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України № 21 від 14.07.2021. База даних “Законодавство України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
36. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України №2411-VI від 08.07.2018 р. База даних “Законодавство України”. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
37. Про затвердження Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року: постанова Кабінету Міністрів України від 3 червня 2009 р. № 554. База даних “Законодавство України”. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/220953935>
38. Про затвердження Положення про Міністерство культури України: постанова Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2014 р. № 495. База даних “Законодавство України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2014-%D0%BF#Text>
39. Про культуру: Закон України № 2778-VI від 14.12.2010 р. База даних “Законодавство України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
40. Про Міністерство закордонних справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281. База даних “Законодавство України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF#Text>
41. Про схвалення Концепції популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі: розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 739-р. База даних “Законодавство України”. URL: <https://cutt.ly/Qb8JUJJ>
42. Програми та проекти / Український Інститут. URL: <https://ui.org.ua/main/projects/>
43. Рада Європи. Офіційний сайт. URL: <https://www.coe.int>

44. Ржевська Н. Культурна дипломатія України: сучасний стан та перспективи. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2018. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3377
45. Розумна О. Український Інститут як інструмент культурної дипломатії: проблеми і шляхи їх подолання. Аналітична записка. № 26. 20.01.2016. URL: <http://surl.li/hjkrf>.
46. Розумна О. П. Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи: Аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2016. 53 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dypl-26841.pdf
47. Розширена часткова угода про культурні маршрути Ради Європи. URL: <https://rm.coe.int/16806f57d6>
48. Романюк С. Діяльність українських діаспорних інституцій у формуванні міжнародного іміджу України. Київ: Наукова думка, 2015. 285 с.
49. Савон К. Міжнародний імідж України: сучасний стан та перспективи розвитку. Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. редкол.), Л. І. Кормич (голов. ред.), І. М. Милосердна (відп. ред.) [та ін.]; НУ «ОЮА», Південноукр. центр гендер. проблем. Одеса : Фенікс, 2019. Вип. 64. С. 180-193.
50. Скальський А. М. Українська культурна дипломатія: історичний досвід та сучасні виклики. Київ: Генеза, 2020. 340 с.
51. Спільний проєкт Ukraïner та Українського інституту. Український інститут. URL: <https://ui.org.ua/news/news-cross-sector-programmes/spilnyj-proyekt-ukrayiner-ta-ukrayinskogo-instytutu/>
52. Стан культури та креативних індустрій під час війни - результати дослідження від Українського культурного фонду та МКІП України / Український культурний фонд. 11.08.2022. URL: <https://ucf.in.ua/news/11082022>
53. Стасевська О., Маланчук І. Культурна дипломатія: симбіоз культурного та правового потенціалу. Право та інновації. 2021. Випуск 1. С. 89-95.

54. Статут державної установи «Український інститут». 2021. URL: https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/ukrayinskyj-instytut_statut_nova-redakcziya-2021-1.pdf
55. Стратегії адаптації культури та креативних індустрій до умов війни. Аналітична записка. 2022. URL: <http://surl.li/htgjo>
56. Стратегія публічної дипломатії України Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки / Міністерство закордонних справ України. 2021. URL: <https://cutt.ly/nxB5VwI>
57. Стратегія Українського інституту на 2020-2024 роки / Український Інститут. 2020. URL: <https://ui.org.ua/strategy2020-2024/>
58. Стратегія Українського культурного фонду на 2019-2021 роки / Український культурний фонд. 2019. URL: <http://surl.li/qxmh>
59. Стрічку «Кіборги» показали в американському Конгресі. Укрінформ. 15.03.2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2421912-stricku-kiborgi-pokazali-v-amerikanskomu-kongresi.html>
60. Тимошук М. Культурна та мистецька діяльність під час війни. Велика Ідея. 17.09.2022. URL: <https://biggggidea.com/practices/kulturna-ta-mistetska-diyalnist-pid-chas-vijni/>
61. У Варшаві благодійний захід, присвячений боротьбі України за свою історію та ідентичність. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3875760-u-varsavi-blagodijnij-zahid-prisvacenij-borotbi-ukraini-za-svou-istoriu-ta-identichnist.html>
62. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/agreement>
63. У Києві відкриється інтерактивна виставка про формування української ідентичності. URL: <https://bazilik.media/u-kyievi-vidkryietsia-interaktyvna-vystavka-pro-formuvannia-ukrainskoi-identychnosti/>
64. У Торонто відбудеться фестиваль українського кіно. Укрінформ. 07.03.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3679269-u-toronto-vidbudetsa-festival-ukrainskogo-kino.html>

65. Україна. Їжа та історія. Український інститут. URL: <https://ui.org.ua/sectors/ukraine-food-and-history/>
66. Україна та Чехія запускають проєкт з оцифрування пам'яток культури. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3907384-ukraina-ta-cehia-zapuskaut-proekt-z-ocifruvanna-pamatok-kulturi.html>
67. Українське мистецтво треба активно просувати за кордоном. Укрінформ. 08.05.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3477789-ukrainske-mistectvo-treba-aktivno-prosuvati-za-kordonom-tkacenko.html>
43. Український інститут : [офіційний сайт]. URL: <https://ui.org.ua/>
68. Український інститут видав антологію камерної музики «Київський авангард». Український інститут. URL: <https://ui.org.ua/news/news-music/ukrayinskyj-instytut-vydav-antologiyu-kamernoyi-muzyky-kyyivskyj-avangard/>
69. Український інститут: [офіційний сайт]. URL: <https://ui.org.ua>
70. Український інститут книги: [офіційний сайт]. URL: <https://www.ubi.org.ua/uk>
71. Український культурний фонд : [офіційний сайт]. URL: <https://ucf.in.ua/>
72. Філатова О. Культурна дипломатія України: досвід, проблеми та перспективи. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології». 2021. Випуск 40. С. 50-57.
73. Черненко Т. Сучасний вимір публічної дипломатії в системі стратегічних комунікацій. Стратегічні пріоритети. 2016. №4(41). С.64-71. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/chernenko.pdf>
74. Шейко В. В епіцентрі уваги: підсумки 2022 року в культурній дипломатії. Lb. 30.12.2022. URL: https://lb.ua/culture/2022/12/30/540637_epitsentri_uvagi_pidsumki_2022_roku.html
75. Шейко В. Концепція розвитку Українського інституту / Український Інститут. URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/ukrainian-institute-strategy.pdf>

76. Щур М. Українська культура завойовує світ. Чи Україна забезпечить її надійний тил? Радіо Свобода. 29.01.2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/kultura-ukrajina-bezpeka-reformy/31074839.html>
77. Як європейські фестивалі підтримують Україну у 2024 році. URL: <https://muzvar.com.ua/iak-festyvali-ievropy-pidtrymuiut-ukrainu-u-2024-rotsi-ta-iaakym-vydavsia-festyvalnyi-sezon/>
78. Adastra. Українська цифрова дипломатія: інформаційний фронт держави в соціальних мережах. 14.07.2022. URL: <https://adastra.org.ua/blog/ukrayinska-cifrova-diplomatiya-informacijnij-front-derzhavi-v-socialnih-merezhah>](<https://adastra.org.ua/blog/ukrayinska-cifrova-diplomatiya-informacijnij-front-derzhavi-v-socialnih-merezhah>)
79. Be Brave Like Ukraine: [офіційний сайт]. URL: <https://www.brave.ua/>
80. Cancel Russia : [офіційний сайт]. URL: <https://cancelrussia.info/>
81. Destruction of cultural heritage in Ukraine. Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/ru/web/congress/-/destruction-of-cultural-heritage-in-ukraine>
82. Europeana: [офіційний сайт]. URL: https://www.europeana.eu/en?gad_source=1&gclid=CjwKCAiA9IC6BhA3EiwAsbltOKjvJmSA-tA-e48sbe92IsRJDrsZk3XF9F81TtOuBoFkkF6xf0NhANRoCtncQAvD_BwE
83. EUvsDisinfo: [офіційний сайт]. URL: <https://euvdisinfo.eu/ua/>
84. Explaining Ukraine. UkraineWorld. URL: <https://podcasts.apple.com/us/podcast/explaining-ukraine/id1333090403>
85. The Heritage Emergency Response Initiative (HERI) created in Ukraine. URL: <https://www.maidanmuseum.org/en/node/2121>
86. Nye J. S. "Soft Power: The Means to Success in World Politics." – New York: Public Affairs, 2004.
87. Stand with Ukraine: [офіційний сайт]. URL: <https://www.standwukraine.org/ua/>

88. From standing out to reaching out: cultural diplomacy for sustainable development/ UNESCO. 2022. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/cutting-edge-standing-out-reaching-out-cultural-diplomacy-sustainable-developmen>
89. Young R. J. C. Postcolonialism: An Historical Introduction. Oxford: Blackwell, 2001. 546 p.
90. Wendt A. Social Theory of International Politics. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. 429 p.